

Nr 190

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65, given Stockholms slott den 6 november 1964.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

G. E. Sträng

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

N ä r v a r a n d e :

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

De medelsbehov utöver gällande riksstat, som bör anmälas för riksdagen vid dess höstsession och som nu kan överblickas, har ansetts böra sammanfattas i en särskild proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65. Denna proposition torde nu få föreläggas riksdagen.

De anslagsäskanden å tilläggsstat, som nu bör framställas till riksdagen, har tidigare denna dag anmälts. En sammanställning av de beslut om förslag till riksdagen, som Kungl. Maj:t därvid på hemställande av vederbörande föredragande fattat (*bil. 1—10*), torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*).

Av sammanställningen framgår, att å tilläggsstat I äskas anslag om 42 886 000 kr. å driftbudgeten och 17 237 000 kr. å kapitalbudgeten. Av utgifterna å driftbudgeten hänför sig 10 500 000 till kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern och 780 000 kr. till svenska övervakningskontingenten i Korea under försvarsdepartementets huvudtitel samt 2 250 000 kr. till bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m. under socialdepartementets huvudtitel. Under ekklesiastikdepartementets huvudtitel äskas anslag om sammanlagt 4 000 000 kr. för åtgärder i samband med reformeringen av de gymnasiala skolorna samt under försvars- och civildepartementens huvudtitlar sammanlagt 22 000 000 kr. för täckning av beräknade kostnader för ändrad lönegrads-placering m. m. Övriga anslagsäskanden å driftbudgeten uppgår till mindre betydande belopp än de nu nämnda och avser vissa merkostnader och andra utgifter som inte utan stor olägenhet kan uppskjutas till senare tidpunkt under innevarande budgetår eller till nästa budgetår.

Av utgifterna å kapitalbudgeten avser 2 000 000 kr. vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare under statens allmänna fastighetsfond, 10 000 000 kr. statens bosättningslånefond under statens utlåningsfonder samt 1 500 000 kr. lån till uppehållande av driften vid Koppoms pappersfabriks aktiefbolag och 3 000 000 kr. lån till vissa räkfiskare under fonden för låneunderstöd.

Chefen för finansdepartementet hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna de förslag, om vilka Kungl. Maj:t enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (*bil. 1—10*) fattat beslut.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Monica Gustafson

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Statsrådet Lindström anmäler under utrikesdepartementets handläggning hörande ärende angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

DRIFTBUDGETEN

Tredje huvudtiteln

C. Internationell biståndsverksamhet

[1] 7a. Nämnden för internationellt bistånd (NIB): Utrustning. Något anslag för detta ändamål är inte uppfört i riksstaten för innevarande budgetår.

I skrivelse den 21 oktober 1964 har nämnden för internationellt bistånd redogjort för de merkostnader, som beräknats uppkomma i samband med nämndens flyttning till nya lokaler, som upplåtits av byggnadsstyrelsen. Byggnadsstyrelsen har beslutat att till nämnden upplåta lokaler i kvarteret Orgelpipan nr 7, Klarabergsgatan 60, omfattande hela våningsplanet 4 trappor och delar av våningen 3 trappor upp. Övriga kontorslokaler i denna fastighet har upplåtits till socialstyrelsen och generalpoststyrelsen. Planering av lokalerna samt av den fasta och lösa inredningen har i samråd mellan byggnadsstyrelsen, nämnden, generalpoststyrelsen och socialstyrelsen pågått sedan början av år 1964.

De lokaler, som kommer att disponeras av nämnden, rymmer förutom tjänsterum ett styrelserum, föreläsningssal, fem konferensrum, bibliotek, arkiv i våningsplan och källarplan, förrådsrum, tre lunchrum och tre smärre rum. Vissa kostnader, beräknade till 340 200 kr, för vilka medel icke tidigare anvisats, torde komma att uppstå i samband med utrustning av lokalerna och inflyttning. Nämnden har vid planeringen av de nya lokalernas möblering och inredning sökt att i största möjliga utsträckning utnyttja redan befintligt inventariebestånd, som emellertid icke förslår vid den ökning av antalet tjänsterum och speciellt inredda lokaler för särskilda ändamål, som nämnden erhåller i samband med inflyttningen i den av byggnadsstyrelsen anvisade fastigheten.

Föredraganden

NIB får genom flyttningen sin lokalfråga löst på ett tillfredsställande sätt. Av särskild betydelse är att NIB nu får sin personal samlad på ett ställe. Jag har ingen erinran mot beräkningen av kostnaderna för utrustningen av de nya lokalerna och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nämnden för internationellt bistånd (NIB): Utrustning* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag om 340 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Arnold Willén

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler här-
efter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

DRIFTBUDGETEN

Fjärde huvudtiteln

G. Diverse

[1] 3. **Kostnader för projektilröjning på Järvafältet.** Genom beslut den 28 juni 1963 uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsförvaltningen att från det å riksstaten för budgetåret 1962/63 anvisade reservationsanslaget Utredningar rörande förflyttning av vissa förband från Järvafältet m. m. intill ett belopp av högst 150 000 kr. utbetala ersättningar för kostnader för utredning m. m., som kunde föranledas av det försvarets fastighetsnämnd den 6 september 1962 meddelade uppdraget att företaga översiktlig planering rörande det framtida utnyttjandet av Järvafältet.

I skrivelse den 11 september 1964 har *försvarets fastighetsnämnd* meddelat, att provröjningar som verkställts genom chefens för armén försorg visat att det inom den del av Järvafältet som är belägen söder om vägen Barkarby—Tureberg finns två områden där blindgångare förekommer. Då särskilt för arbetet kvalificerad personal med för ändamålet speciellt an-

skaffad utrustning funnits att tillgå på platsen i samband med provröjningarna har nämnden ansett starka skäl tala för att fortsätta röjningsarbetet i syfte att i görlig mån befria södra delen av Järvafältet från blindgångare. Detta arbete har påbörjats inom det ena av områdena. Fastighetsnämnden har vidare funnit det i nuvarande läge lämpligen böra ankomma på kronan att verkställa projektilröjning även inom det andra område av södra Järvafältet inom vilket blindgångarrisk föreligger för att möjliggöra vissa av Stockholms stads fastighetskontor planerade undersökningsarbeten för ett framtida avloppssystem inom Järvafältet. Kostnaderna för sålunda återstående röjningsarbeten på södra delen av Järvafältet har beräknats uppgå till ca 420 000 kr. Genom provröjningarna och de hittills verkställda röjningarna, som dragit en kostnad av 144 000 kr., har de genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 juni 1963 anvisade medlen i det närmaste förbrukats. Enligt fastighetsnämnden borde återstående kostnader för projektilröjning kunna förskottsvis bestridas av till fortifikationsförvaltningens förfogande stående medel för att sedermera täckas från de medel, som inflyter vid kommande försäljning av mark från Järvafältet.

Genom beslut den 24 september 1964 har Kungl. Maj:t anbefallt fortifikationsförvaltningen att förskottsvis av omhänderhavda medel utbetala högst 420 000 kr. för projektilröjning inom den del av Järvafältet som är belägen söder om vägen Barkarby—Tureberg samt föreskrivit att Kungl. Maj:t framdeles skall besluta om sättet för ifrågavarande kostnaders slutliga bestridande.

För egen del anser jag, att medel för slutligt bestridande av ifrågavarande kostnader bör anvisas under ett särskilt reservationsanslag å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1964/65. Jag föreslår därför, att ett sådant anslag, benämnt Kostnader för projektilröjning på Järvafältet, om 420 000 kr. anvisas för ändamålet. Kronans kostnader i förevarande hänseende bör självfallet ses som en del av kostnaderna för bortflyttning av den militära verksamheten på Järvafältet, vilket torde väl uppvägas av värden som statsverket kan tillgodoräkna sig vid bortflyttningar (jfr prop. 1962: 190).

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för projektilröjning på Järvafältet* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 420 000 kr.

[2] 4. **Kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern.** I prop. 1964:113 hemställde Kungl. Maj:t om bemyndigande att organisera en svensk militär kontingent omfattande ca 700 man att ingå i en FN:s fredsstyrka på Cypern under tre månader. För ändamålet äskades ett reservationsanslag av 12 milj. kr. Med hänsyn till de många osäkra faktorer

som vidlåde anslagsberäkningarna hemställde Kungl. Maj:t därjämte om bemyndigande att, därest så visade sig nödvändigt, anlita anslaget till oförutsedda utgifter för täckande av överskjutande kostnader för den svenska kontingenten. Propositionen bifölls av riksdagen (SU 38; rskr. 117). En kontingent omfattande ca 700 man frivillig personal organiserades enligt Kungl. Maj:ts beslut den 3 april 1964 för att under längst tre månader ingå i den av FN upprättade fredsstyrkan på Cypern.

Med anledning av framställning av FN:s generalsekreterare förordnade Kungl. Maj:t — efter hörande av utrikesnämnden — den 10 april 1964 att den svenska militära kontingenten skulle utökas med ca 340 man frivillig personal, av vilka ca 40 man för vissa polisiära uppgifter. Då anslagsberäkningen i prop. 1964: 113 gjorts med utgångspunkt i en styrka på ca 700 man, hemställde Kungl. Maj:t i prop. 1964: 154 att medel för den kostnad som tilläggskontingenten medförde skulle anvisas under ett särskilt reservationsanslag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1963/64. Anslaget föreslogs upptagas med 3,1 milj. kr. I sitt utlåtande över propositionen uttalade statsutskottet (SU 133) att Kungl. Maj:t, för det fall Kungl. Maj:t, efter hörande av utrikesnämnden, skulle finna erforderligt att förändra Sveriges FN-insats på Cypern borde ha möjlighet att bestrida överskjutande kostnader med anlitan av anslaget till oförutsedda utgifter. Riksdagen biföll utlåtandet (rskr. 271).

Genom beslut den 25 juni 1964 förordnade Kungl. Maj:t, efter utrikesnämndens hörande, att den svenska militära FN-kontingenten på Cypern vid utgången av den tid, för vilken huvuddelen av personalen vid kontingenten enligt avtal förbundit sig att tjänstgöra vid densamma, skulle avlösas av en ny sådan kontingent omfattande ca 1 040 man frivillig personal, varav ca 40 man för vissa polisiära uppgifter, för att under längst tre månader ingå i FN:s fredsstyrka på Cypern. Kungl. Maj:t medgav att till bestridande av de kostnader som föranleddes av beslutet fick tagas i anspråk — utöver medel som kunde kvarstå outnyttjade av de av riksdagen till kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern anvisade reservationsanslagen — förskottsvis ett belopp av högst 13 milj. kr. av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Kungl. Maj:t förklarade sig framdeles vilja meddela beslut i fråga om slutligt bestridande av de kostnader för vilka anslaget till oförutsedda utgifter skulle komma att tagas i anspråk.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 24 september och den 2 oktober 1964 har, efter framställning av FN:s generalsekreterare, kontingenten avlösats av den enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 juni 1964 provisoriskt organiserade beredskapsstyrkan för FN-tjänst jämte 40 man för vissa polisuppgifter. Kungl. Maj:t föreskrev samtidigt att för bestridande av kostnader som föranleddes av besluten fick förskottsvis tagas i anspråk belopp av tillhoppa högst 6,5 milj. kr. av förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Kungl. Maj:t

förklarade sig framdeles vilja meddela beslut om kostnadernas slutliga bestridande.

Av hittills anvisade medel för bestridande av kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrkor på Cypern återstod vid ingången av oktober 1964 ett belopp av ca 850 000 kr. Huvuddelen av detta belopp torde emellertid vara bundet genom redan vidtagna dispositioner. Kostnaderna för kontingenten samt vissa kostnader för utbildning i Sverige kan beräknas till i genomsnitt 3,5 milj. kr. för månad. Vid oförändrad styrka under ytterligare en 3-månadersperiod skulle alltså krävas ett anslag av 10,5 milj. kr. Medel härför bör begäras på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår. Vid bifall härtill torde kostnader som förskottsvis bestritts från anslaget till oförutsedda utgifter slutligt få bestridas från anslaget. Jag förutsätter att därest Kungl. Maj:t, efter utrikesnämndens hörande, skulle finna erforderligt att förändra Sveriges FN-insats på Cypern överskjutande kostnader kan bestridas med anlitan av anslaget Oförutsedda utgifter.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 10 500 000 kr.

[3] 5. Svenska övervakningskontingenten i Korea. Efter förslag av Kungl. Maj:t i prop. 1953: 234 angående täckning av kostnaderna för svenskt deltagande i stilleståndsövervakning samt vid repatriering av krigsfångar i Korea anvisade riksdagen å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1953/54 under fjärde huvudtiteln ett reservationsanslag av 5 000 000 kr. till svenska övervaknings- och repatrieringskontingenterna i Korea.

Den svenska repatrieringskontingenten har efter slutfört uppdrag upplöst i mars 1954. Övervakningskontingentens verksamhet pågår alltjämt men dess personal har starkt reducerats och uppgår nu till nio personer mot omkring 90 personer i mars 1955.

För övervakningskontingentens fortsatta verksamhet har riksdagen under förenämnda anslagsrubrik efter förslag av Kungl. Maj:t anvisat sammanlagt 12 120 000 kr. Hittills har således anvisats 17 120 000 kr. för ifrågavarande ändamål.

I skrivelse den 12 oktober 1964 har *försvarets civilförvaltning* anmält, att ytterligare medel erfordras för att bestrida kostnaderna för övervakningskontingentens fortsatta verksamhet och till stöd härför anført i huvudsak följande.

Behållningen under anslaget uppgick den 31 augusti 1964 till omkring 217 000 kr. Härav var ca 2 600 kr. bundna i utestående oredovisade för-

skott. Den icke disponerade behållningen uppgick således till 214 400 kr. Kostnaderna under tiden januari—augusti 1964 uppgick till i genomsnitt ca 58 500 kr. för månad, vilket med 7 500 kr. för månad överstiger vad som på förhand beräknats beträffande kalenderåret 1964 (jfr prop. 1964: 105 s. 6).

För verksamheten under 1965 beräknar civilförvaltningen medelsbehovet till 65 000 kr. för månad. Ämbetsverket har därvid förutsatt, att verksamheten bibehålles vid nuvarande omfattning och att personalstyrkan, vars anställningstid beräknats till sju månader, uppgår till nio personer. Hittills anvisade belopp torde täcka medelsbehovet intill utgången av december 1964.

Departementschefen

Det kan alltså inte bedömas hur länge övervakningskontingenten i Korea kan behöva fortsätta sin verksamhet. Medel för verksamheten bör emellertid beräknas för tiden till och med utgången av år 1965. Jag förutsätter, att kontingentens personalstyrka alltfört hålles så låg som det är möjligt.

Försvarets civilförvaltning beräknar, att hittills anvisade medel skall täcka kostnaderna för kontingentens verksamhet till och med december 1964. För den fortsatta verksamheten räknar ämbetsverket med ett medelsbehov av 65 000 kr. för månad, d. v. s. ett 14 000 kr. högre månatligt belopp än som beräknats för verksamheten under kalenderåret 1964 (jfr prop. 1964: 105 s. 6). Jag anser mig kunna biträda dessa beräkningar. För kalenderåret 1965 erfordras således 780 000 kr. Summan måste betraktas som ungefärlig med hänsyn till svårigheterna att beräkna vissa utgiftsposter samt möjligheten av en kommande avveckling av kontingentens verksamhet. Jag förutsätter liksom tidigare, att eventuellt behov av ytterligare medel får tillgodoses genom anlitan av anslaget till oförutsedda utgifter. Frågan om täckning av sålunda bestridda kostnader torde få anmälas framdeles.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Svenska övervakningskontingenten i Korea* å tillläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 780 000 kr.

[4] 6. Täckning av beräknade kostnader för ändrad lönegradsplacering m. m. Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid sin anmälan av prop. 1964: 187 angående lönegradsplaceringen av vissa tjänster m. m. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av beräknade kostnader för ändrad lö-
negradsplacering m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för
budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000
kr.

KAPITALBUDGETEN

Försvarets fonder

A. Försvarets fastighetsfond

Kasernbyggnaders delfond

[5] 6 a. Vissa exploateringskostnader m. m. I skrivelse den 9 april 1964 har fortifikationsförvaltningen med överlämnande av två köpekontrakt angående försäljning av vissa markområden i Täby köping hemställt, att avtalen måtte godkännas.

Enligt kontrakten har ämbetsverket — under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — å kronans vägnar träffat avtal om försäljning av *dels* två områden om tillhopa 38 000 m² av stadsägan nr 4383 + 4385 + 4671 i Täby köping till Bostadsrättsföreningen Näsby Ankare för ett pris av 4 kr. 50 öre per m², *dels* ett område om cirka 2 000 m² av samma stadsäga till Stiftelsen Fabian och Ewa Tamms familjefond för ett pris av 9 kr. per m².

Den till försäljning föreslagna marken är obebbyggd och belägen omkring 300 meter öster om Näsby slott inom ett kronan tillhörigt, av sjökrigsskolan disponerat område i sydöstra delen av Täby köping. Marken erfordras icke för utbildningsverksamhet vid sjökrigsskolan eller för skolans framtida utveckling.

De aktuella områdena är redovisade på kasernbyggnaders delfond av försvarets fastighetsfond. Områdena är icke bokförda för sig utan ingår i en större redovisningsenhet. Fortifikationsförvaltningen uppskattar deras bokförda värde till 75 öre per m². På uppdrag av ämbetsverket har områdena värderats och därvid åsatts ett värde av 4 kr. 50 öre per m² i fråga om den mark, som avses skola förvärvas av bostadsrättsföreningen, och 9 kr. per m² för det område, som avses skola överlätas till stiftelsen. Enligt en senare företagen värdering bör den mark, som bostadsrättsföreningen önskar förvärva, icke åsättas ett lägre värde än 6 kr. per m². Bostadsstyrelsen har icke velat motsätta sig att marken värderas till 6 respektive 9 kr. per m².

Chefen för marinen och riksantikvarieämbetet har, envar för sitt vidkommande, förklarat sig icke ha något att erinra mot att en upplåtelse kommer till stånd. Vidare har byggnadsnämnden i Täby köping i princip

förklarat sig icke ha något att erinra mot att en på uppdrag av bostadsrättsföreningen upprättad skiss till stadsplan för områdena i fråga lägges till grund för den planerade bebyggelsen.

Bostadsrättsföreningen Näsby Ankare, som är en sammanslutning av sjöofficerare och vederlikar, har till ändamål att genom förvärv och förvaltning av fast egendom i Täby köping åt medlemmarna upplåta bostäder eller andra lokaler. Ändamålet för Stiftelsen Fabian och Ewa Tamms familjefond är att anskaffa eller uppföra ett kollektivhus med bostadslägenheter, vilka avses upplåtas åt bland annat sjöofficerare eller änkor efter sjöofficerare.

Då en upplåtelse av ifrågavarande områden kommer att underlätta bostadsanskaffningen för marinens personal, har jag för egen del icke något att erinra mot en sådan. Efter att ha närmare övervägt formerna härför har jag emellertid funnit mig icke kunna dela fortifikationsförvaltningens uppfattning, att områdena bör försäljas. Med hänsyn till bland annat den värdestegring, som den aktuella marken kan väntas undergå, anser jag mig i stället böra förorda, att områdena — såsom ursprungligen avsetts — upplåtes med tomträtt, vilket gör det möjligt att låta värdestegringen stanna hos kronan. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t den 28 juni 1963 på hemställan av riksdagen (SU 1963: 42; rskr. 124) tillkallat sakkunniga för att utreda bland annat frågan om åtgärder i syfte att förhindra oförtjänta jordvärdestegringsvinster. Statsutskottet anförde i sitt av riksdagen godkända utlåtande, att en ökad användning av tomträttsupplåtelser av statlig mark var väl värd att pröva såsom ett alternativ till försäljning.

För att tomträttsinstitutet skall kunna tillämpas, måste åtgärder vidtagas för bildandet av rättsligen bestående tomter inom de aktuella områdena. Till dessa åtgärder hör att kronan måste förvärva ett cirka 300 m² stort område, som skall ingå i en av tomterna men för närvarande innehas av annan ägare. Därjämte måste i exploateringsområdet ingående mark för vägar utan ersättning överlåtas till Täby köping med äganderätt.

Jag föreslår, att riksdagens medgivande inhämtas att upplåta ifrågavarande områden med tomträtt samt att överlåta erforderlig mark för vägar till Täby köping utan ersättning. Tomträttsavgälden torde få bestämmas av Kungl. Maj:t med utgångspunkt i ett råmarkspris av 9 kr. per m² i fråga om mark som upplåtes till stiftelsen och 6 kr. per m² i fråga om mark som upplåtes till bostadsrättsföreningen.

Upplåtelse med tomträtt förutsätter vidare, att kronan i egenskap av markägare genom entreprenör eller i egen regi låter utföra de anläggningsarbeten i form av vägar, vatten- och avloppsledningar m. m., som erfordras för exploateringen av marken. På grundval av vissa för bostadsrättsföreningen och stiftelsen utförda kalkyler har fortifikationsförvaltningen beräknat kostnaderna för ifrågavarande arbeten enligt följande.

1. Vägar m. m.	237 000
2. Vatten- och avloppsledningar	190 000
3. Kommunala anslutningsavgifter	133 000
4. Oförutsett m. m.	90 000
	Summa kr. 650 000

På grundval av de sålunda lämnade uppgifterna beräknar jag kostnaderna för iordningställande av ifrågavarande markområden för upplåtelse med tomträtt till sammanlagt 650 000 kr. Jag föreslår, att medel för ändamålet begäres på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår i form av anslag för investering i försvarets fastighetsfond, kasernbyggnaders delfond. Exploateringskostnaderna bör — jämte råmarksvärdet — enligt praxis inräknas i de färdiga tomtområdenas markvärde. Någon amortering av detta belopp från tomträttshavarnas sida avses icke ske. Det för exploateringen erforderliga investeringsanslaget torde därför i redovisningshänseende få betraktas såsom ett anslag för markanskaffning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medge att i det föregående angivna markområden i Täby köping må upplåtas med tomträtt;

b) medge att i det föregående angiven mark för vägar må överlåtas till Täby köping utan ersättning;

c) till *Vissa exploateringskostnader m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 650 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

S. Lindow

SOCIALDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

DRIFTBUDGETEN

Femte huvudtiteln

C. Socialvård, nykterhetsvård m. m.

[1] 2 a. Socialstyrelsen: Utrustning. Något anslag för detta ändamål är inte uppfört i riksstaten för innevarande budgetår.

Socialstyrelsen hemställer, att medel måtte anvisas för bestridande av kostnader i samband med att styrelsen skall flytta till nya lokaler. För styrelsens fem byråer, som f. n. är inrymda i tre olika fastigheter i Stockholm, har byggnadsstyrelsen upplåtit lokaler i en nybyggd fastighet i stadens centrum. Lokalerna omfattar 128 tjänsterum samt sessionssal och vissa med andra myndigheter gemensamma utrymmen. Inflyttning beräknas ske i mitten av januari 1965. Kostnaderna i samband med flyttningen beräknas till sammanlagt 478 000 kr. Av detta belopp avser 66 000 kr. andel i telefonväxel och elektrisk utrustning, 330 000 kr. inköp av möbler, textilier och viss annan utrustning jämte inredning av arkiv och bibliotek m. m.

samt 82 000 kr. transportkostnader och vissa andra i samband med flyttningen beräknade utgifter.

Departementschefen

Socialstyrelsen flyttar omkring årsskiftet till nya lokaler. Verket får därigenom sin lokalfråga löst på ett tillfredsställande sätt. Det av styrelsen efter samråd med statskontoret framlagda förslaget till utrustning av de nya lokalerna bör i huvudsak godtas. Till en del är det nuvarande inventariebeståndet förslitet eller eljest olämpligt för användning i de nya lokalerna. Jag förordar, att högst 325 000 kr. beräknas för inköp av möbler och viss annan utrustning samt för inredning av arkiv och bibliotek m. m. Vidare beräknar jag styrelsens andel av kostnaderna för telefonväxel och elektrisk utrustning till 65 000 kr. Slutligen bör för transportkostnader och vissa andra utgifter i samband med flyttningen beräknas 60 000 kr. Sammanlagt bör sålunda anvisas 450 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Utrustning* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kr.

[2] 19 a. Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Utrustning. Något anslag för detta ändamål är inte uppfört i riksstaten för innevarande budgetår.

Socialstyrelsen har framlagt förslag till viss utrustning i samband med nybyggnad av en statlig vårdanstalt i Örebro för kvinnliga alkoholmissbrukare. Kostnaderna härför beräknas uppgå till 855 000 kr. Större delen av detta belopp torde erfordras först under budgetåret 1965/66. Under byggnadstiden uppkommer emellertid ett visst medelsbehov, vilket för budgetåret 1964/65 beräknats till ca 150 000 kr. för belysnings- och teleutrustning m. m.

Departementschefen

Jag tillstyrker i det följande att en ny statlig vårdanstalt för kvinnliga alkoholmissbrukare uppföres i Örebro i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen upprättat förslag. Beträffande denna byggnadsfråga får jag hänvisa till den redogörelse, som lämnas härefter under kapitalbudgeten. Redan under innevarande budgetår kommer anskaffning av viss utrustning till anstalten att erfordras. För detta ändamål beräknar jag en medelsanvisning av 100 000 kr. för innevarande budgetår. Dessutom bör med hänsyn till långa leveranstider för ytterligare utrustning till den nya vårdanstalten inhämtas riksdagens medgivande att be-

ställa sådan utrustning till ett värde av högst 300 000 kr. att betalas tidigast under budgetåret 1965/66. Sådant beställningsbemyndigande till ett belopp av 50 000 kr. bör därjämte inhämtas i fråga om en telefonväxel, som skall installeras vid Svartsjöanstalten i samband med att en ny byggnad för sjuk- och mottagningsavdelning och administrationslokaler uppföres vid denna vårdanstalt.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medge, att utrustning till statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare må beställas till ett värde av högst 350 000 kr. att betalas tidigast under budgetåret 1965/66;

b) till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Utrustning* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

H. Universitetssjukhus m. m.

[3] 6. Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m. För detta ändamål har för budgetåret 1964/65 anvisats ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Inledning

Genom beslut den 19 december 1963 har Kungl. Maj:t godkänt överenskommelse mellan staten och Stockholms stad om byggnadsåtgärder för upprustning av serafimerlasarettet. Enligt överenskommelsen skall upprustningen i vad avser byggnadsåtgärder ske i huvudsaklig överensstämmelse med det program, som framlagts av 1962 års utredning om serafimerlasarettet i dess betänkande den 20 december 1962 med förslag till om- och tillbyggnader samt upprustnings- och utrustningsåtgärder vid serafimerlasarettet. För upprustningen skall dock gälla vissa från utredningsförslaget avvikande riktlinjer. Upprustningen av lasarettet i dess helhet skall enligt överenskommelsen vara avslutad senast den 1 juli 1967. Statens bidrager med 60 procent av kostnaderna för byggnadsåtgärderna. Beträffande bakgrunden till överenskommelsen samt de närmare villkoren i densamma m. m. hänvisas till prop. 1963: 190 s. 9.

Genom beslut den 21 februari och 9 oktober 1964 har Kungl. Maj:t bl. a. uppdragit åt byggnadsstyrelsen att, såsom första och andra etapperna av om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet, låta utföra ombyggnadsarbeten inom byggnaderna för den medicinska kliniken och den förutvarande neuro-kirurgiska kliniken inom en total kostnadsram av ca 5,8 milj. kr. i prisläget den 1 juli 1964. I beloppet ingår emellertid kostnader för viss laboratorieinredning m. m. till ett uppskattat värde av 445 000 kr. Från byggnadsstyrelsen har inhämtats, att ifrågakvarande inredning m. m.

är att hänföra till lös egendom. Byggnadsåtgärderna inom de nämnda etapperna avses vara slutförda under våren 1965. Härigenom erhålles bl. a. lokaler inom neurokirurgbyggnaden för apotek och personalbostäder, vilka skall ersätta lokaler, som rives i samband med framdragandet av den provisoriska Klarabergsleden under sommaren 1965.

Kostnaderna för anskaffande av utrustning i samband med den allmänna upprustningen av serafimerlasarettet skall enligt överenskommelsen helt bestridas av staten.

I det inledningsvis omnämnda betänkandet framlades förslag till anskaffande av utrustning till ett värde av 3 560 000 kr. Enligt förslaget avsåg denna utrustning endast undantagsvis vårdavdelningarna, trots att dessa enligt utredningens mening måste anses ha en rätt låg utrustningsstandard. Bl. a. framhöll utredningen, att en ersättning t. ex. av det nedslitna och omoderna sängbeståndet inom en femårsperiod var i hög grad önskvärd. Förslag därom framlades dock ej.

Genom beslut den 18 september 1963 har Kungl. Maj:t bl. a. uppdragit åt karolinska sjukhusets utrustningskommitté att handha frågan om utrustning av serafimerlasarettet.

För påbörjande av utrustningsanskaffningen anvisades under förevarande reservationsanslag för budgetåret 1963/64 ett belopp av 1,2 milj. kr. För innevarande budgetår har för ifrågavarande utrustningsändamål anvisats 1 milj. kr. Från anslaget skall emellertid fr. o. m. innevarande budgetår bestridas jämväl kostnaden för sådan engångsanskaffning av inventarier och apparaturutrustning, som inte omfattas av i betänkandet framförda förslag, vilken kostnad tidigare bestritts från lasarettets omkostnadsanslag.

Det har ankommit på Kungl. Maj:t att närmare pröva utrustningskommitténs förslag och inom ramen för anvisade medel besluta om utrustningsanskaffningen.

Hittills har utrustningsförslag avseende den medicinska kliniken, det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet, det kliniskt-kemiska centrallaboratoriet samt anestesiavdelningen vid lasarettet varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Därvid har det visat sig, att vissa ofrånkomliga utrustningsbehov inte anmälts till 1962 års utredning om serafimerlasarettet eller upptagits i förslagen, att viss apparatur väsentligt stigit i pris efter år 1962, samt att administrationskostnader ävensom kostnader för transport och installation av utrustningen m. m. inte medtagits i utredningens kostnadsuppskattning. Dessa omständigheter har medfört, att framlagda utrustningsförslag inneburit högre kostnader än vad utredningen förutsatt. Vidare har en förnyelse av sängar och sängbord inom den medicinska kliniken befunnits nödvändig. Kostnaderna för utrustningsanskaffning enligt godkända utrustningsförslag från utrustningskommittén samt hittillsvarande medelsanvisning framgår av följande sammanställning.

	Utredningens förslag	Utrustnings- kommitténs förslag	Hittills anvisat
Medicinska kliniken	871 000	1 019 000	1 019 000
Kliniskt-fysiologiska lab.	356 000	459 000	385 000
Kliniskt-kemiska lab.	651 000	866 000	400 000
Anestesiavdelningen	73 000	138 000	66 000
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Summa kr.	1 951 000	2 482 000	1 870 000

Kungl. Maj:t har därjämte genom beslut den 4 juni 1964 föreskrivit, att kommittén i samråd med direktionen för karolinska sjukhuset må under innevarande budgetår disponera 330 000 kr. för sådan engångsanskaffning som inte omfattas av utredningens förslag, vilket innebär oförändrad medeltilldelning för ändamålet i förhållande till sistförflutna budgetår. De medel under förevarande anslag som avsetts för utrustning — 2,2 milj. kr. — har därigenom helt tagits i anspråk.

Förslag

Karolinska sjukhusets utrustningskommitté föreslår, att på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1964/65 under förevarande anslag anvisas 1 836 000 kr. till anskaffande av utrustning till serafimerlasarettet i enlighet med följande sammanställning.

1. Anestesiavdelningen	72 000
2. Apoteket	140 000
3. Resterande utrustning enligt förslag av 1962 års utredning om serafimerlasarettet	1 604 000
4. Administrationskostnader	20 000
	<hr/>
Summa kr.	1 836 000

1. Sedan kommittén överlämnat förslag till utrustning för anestesiavdelningen, kostnadsberäknat till 138 000 kr., har Kungl. Maj:t för ändamålet anvisat 66 000 kr. Då det är angeläget att utrustningen av anestesiavdelningen kommer till stånd utan tidsutdräkt, hemställer kommittén att återstående medelsbehov, 72 000 kr., anvisas för innevarande budgetår.

2. Kommittén har verkställt en utredning av utrustningsbehovet för apoteket vid lasarettet. Resultatet härav redovisas i ett till framställningen fogat utrustningsförslag. Kostnaderna beräknas till 140 000 kr. Apoteket skall vara installerat och i fullständig funktion vid lasarettet innan rivningen av nuvarande apoteksbyggnad påbörjas under augusti månad 1965. Medel till anskaffning av hela den planerade utrustningen måste därför anvisas under innevarande budgetår.

3. Hittills har kommittén redovisat huvuddelen av utrustningsbehovet för

medicinska kliniken ävensom totala behovet av utrustning för kliniskt-fysiologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna, anesthesiavdelningen samt sjukhusapoteket. Den sammanlagda kostnaden för ifrågavarande utrustning har av utredningen beräknats till 1 956 000 kr. och av kommittén till 2 622 000 kr.

Pågående utredning av utrustningsbehovet i övrigt för lasarettet har ännu inte fortskridit så långt att specificerade utrustningsförslag kan framläggas. Kommittén räknar emellertid med att kunna redovisa återstående utrustningsförslag redan under innevarande budgetår, vilket innebär att erforderliga medel för anskaffning av utrustningen också bör anvisas för sagda budgetår. I avvaktan på redovisningen av ifrågavarande utrustningsförslag äskar kommittén tills vidare för ändamålet ett belopp motsvarande skillnaden mellan den av utredningen beräknade totala utrustningskostnaden, 3 560 000 kr., och den av utredningen beräknade sammanlagda kostnaden för redan överlämnade utrustningsförslag, 1 956 000 kr. Mellanskillnaden utgör 1 604 000 kr.

4. Kommittén äger under budgetåret 1964/65 disponera högst 330 000 kr. för sådan engångsanskaffning av inventarier och apparatutrustning till serafimerlasarettets kliniker och avdelningar som inte omfattas av framförda förslag i det av utredningen avgivna betänkandet. Anskaffningen av ifrågavarande utrustning kommer att medföra ett betydande merarbete för kommittén. För att täcka härav föranledda administrationskostnader — beräknade efter 6 procent å 330 000 kr. — anser kommittén det påkallat att ett till 20 000 kr. avrundat belopp anvisas för ändamålet.

Departementschefen

Den beslutade upprustningen av serafimerlasarettet bedrivs i snabbt tempo och skall vara avslutad före den 1 juli 1967. För byggnadsverksamheten vid lasarettet, till vilken Stockholms stad bidrar med 60 procent av kostnaderna, har staten under budgetåren 1963/64 och 1964/65 anvisat sammanlagt 2,4 milj. kr., motsvarande en total kostnadsram för verksamheten av 6 milj. kr. De två första etapperna av om- och tillbyggnadsarbetena vid lasarettet beräknas vara slutförda under våren 1965. Kostnaderna härför har beräknats komma att uppgå till ca 5,8 milj. kr., varifrån dock bör dras kostnader för viss till lös egendom hänförlig inredning m. m. — omkring 450 000 kr. — vilka bör bestridas från medel som anvisats för utrustning. Tredje etappen, omfattande en nybyggnad för olycksfallsintagning och vissa ombyggnadsarbeten inom befintliga byggnader, beräknas kunna igångsättas under andra kvartalet 1965. Medelsförbrukningen under innevarande budgetår för denna etapp kan beräknas komma att ungefärligen motsvara de för ändamålet tillgängliga medlen, totalt ca 650 000 kr. Som framgår av den i det föregående lämnade redogörelsen har de för utrustningsändamål under

anslaget hittills anvisade medlen — totalt 2,2 milj. kr. — redan i sin helhet tagits i anspråk. För täckande av kostnaderna för nyssnämnda inredning m. m. torde således erfordras en medelsanvisning av 450 000 kr. under innevarande budgetår.

Det är angeläget att utrustningsanskaffningen för lasarettet kan ske i samma takt som den byggnadsmässiga upprustningen. Jag förordar därför, att ytterligare 1 800 000 kr. anvisas under budgetåret 1964/65 till fortsatt anskaffning av utrustning till lasarettet. Därvid förutsätter jag, att en på anslaget tidigare uppkommen behållning av ca 23 000 kr. får ianspråktagas för ändamålet.

Det torde liksom tidigare få ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för anvisade medel närmare besluta om vilken utrustning som under den fortsatta upprustningen bör anskaffas vid serafimerlasarettet under innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

[4] 5. *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare.* På tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1963/64 har under denna anslagsrubrik anvisats ett investeringsanslag av 140 000 kr. till förvärv av mark m. m. för en ny statlig vårdanstalt i Örebro för kvinnliga alkoholmissbrukare. Kungl. Maj:t har enligt riksdagens bemyndigande godkänt avtal med Örebro stad om ifrågavarande markförvärv.

Den nya vårdanstalten för kvinnliga alkoholmissbrukare är avsedd att omfatta 46 vårdplatser inberäknat en mindre sjukavdelning. Sedan byggnadsstyrelsen verkställt projektering av anstalten fram t. o. m. huvudhandlingar, har Kungl. Maj:t den 13 mars 1964 uppdragit åt styrelsen att med vissa förändringar fortsätta projekteringen fram t. o. m. bygghandlingar och på grundval av dessa handlingar infordra anbud på byggnadsföretaget.

Byggnadsstyrelsen har numera redovisat på grundval av fullständiga bygghandlingar infordrade anbud för ifrågavarande byggnadsföretag. Styrelsens förslag avser en huvudbyggnad, tre vårdavdelningspaviljonger, en rekreatjonsbyggnad, en verkstad och ett uthus. Samtliga byggnader med un-

dantag av huvudbyggnaden skall uppföras i ett plan. Huvudbyggnaden innehåller dels lokaler för administration och personal — såsom kontorsrum, konferensrum, bibliotek, matsal — dels en sjuk- och mottagningsavdelning med väntrum, expedition m. m. samt sex vårdplatser i enkelrum med toaletter, dagrum, serveringskök och undersökningsrum m. m. och dels en vårdavdelning med tio platser. De tre vårdpaviljongerna med tio platser i varje innehåller — liksom den till huvudbyggnaden förlagda vårdavdelningen — tio enkelrum försedda med toalettutrymmen. Rummen grupperas fem och fem kring var sitt dagrum. I varje paviljong inrymmes också ett serveringskök och en matsal, som även är avsedd för gruppterapi. Rekreatiionsbyggnaden innehåller bl. a. samlingssal, tillika motionsal, samt bibliotek, expedition och omklädningsrum. Verkstadsbyggnaden omfattar bl. a. en syverkstad och utrymmen för förråd och expedition.

Kostnaderna för projektet har av byggnadsstyrelsen beräknats till sammanlagt 4 700 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964. Kostnaderna fördelar sig på följande sätt.

Markkostnad	90 000
Projekteringskostnad	520 000
Byggnadskostnad	3 093 000
VVS-kostnad	577 000
El-kostnad	160 000
Centraladministration	260 000

Summa kr. 4 700 000

Av det angivna beloppet beräknas 2 000 000 kr. erfordras för budgetåret 1964/65. Arbetena beräknas kunna igångsättas i november 1964 och vara avslutade i mars 1966. Styrelsen har vidare meddelat, att det på tilläggsstat II för budgetåret 1963/64 anvisade beloppet 140 000 kr. har disponerats så, att 90 000 kr. använts för markköp och 50 000 kr. för dräneringsarbeten.

Departementschefen

För vård och behandling av kvinnliga alkoholmissbrukare finns f. n. vid de allmänna vårdanstalterna 57 platser, nämligen 31 vid den statliga anstalten Brotorp och 26 vid den erkända anstalten Hagbyhemmet. En viss platsbrist föreligger vid dessa vårdanstalter. Brotorpsanstalten, som är avsedd för ett mera svårskött klientel, har nyligen blivit om- och tillbyggd och får i huvudsak anses vara tillfredsställande. Hagbyhemmet, som är inrymt i en av huvudmannen förhyrd fastighet, har däremot befunnits vara i sådant skick, att hemmet bör utmönstras ur anstaltsorganisationen.

Såsom jag tidigare anmält (prop. 1964: 105 s. 12), har socialstyrelsen föreslagit, att en ny statlig anstalt för kvinnliga alkoholmissbrukare uppföres som ersättning för Hagbyhemmet. Det synes mig angeläget, att

Hagbyhemmet snarast ersättes med en ny statlig anstalt med hela riket som upptagningsområde. I likhet med socialstyrelsen anser jag, att den nya statliga anstalten bör omfatta 40 vårdplatser med möjlighet till någon utökning, om behov därav skulle uppkomma. Dessutom bör anstalten ha tillgång till sex platser vid en sjuk- och mottagningsavdelning.

I enlighet med riksdagens bemyndigande har erforderlig mark för den nya anstalten förvärvat invid mentalsjukhuset Mellringe i Örebro stad.

Byggnadsstyrelsens förslag till utformning av vårdanstalten innebär en fördelning av klientelet på vårdgrupper med tio platser för varje grupp. Därigenom torde en lämplig differentiering kunna ske. Jag tillstyrker, att byggnadsföretaget utföres i huvudsaklig överensstämmelse med det nu framlagda förslaget.

Byggnadsstyrelsen har på grundval av föreliggande bygghandlingar beräknat kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1964 till sammanlagt 4,7 milj. kr., varav den egentliga byggnadskostnaden utgör ca 3,1 milj. kr. Kostnadsberäkningarna bör godtas.

Medelsbehovet under budgetåret 1964/65 för ifrågavarande byggnadsarbeten kan beräknas till 2 milj. kr. Byggnadsföretaget bör upptas i gällande investeringsplan för vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare såsom företag, avsett att påbörjas under budgetåret 1964/65. Kostnadsramen bör därvid anges till 4,7 milj. kr. enligt prisläget den 1 juli 1964. Beträffande kostnaderna för utrustning av anstalten hänvisas till vad jag anfört under punkten 2.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordat förslag rörande en ny statlig vårdanstalt i Örebro för kvinnliga alkoholmissbrukare;

b) till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

[5] 9. *Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.* Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 48 000 000 kr.

Mentalsjukvårdsberedningen hemställer, att kostnadsramarna för vissa byggnadsobjekt vid statens mentalsjukhus måtte underställas riksdagen för godkännande, sedan på huvudhandlingar grundade kostnadsberäkningar numera utförts. Beredningen har baserat sina kostnadsberäkningar på kostnadsläget den 1 juli 1963 i likhet med vad som gäller beträffande de av innevarande års riksdag tidigare fastställda kostnadsramarna för byggnadsföretag i övrigt vid statens mentalsjukhus (prop. 1964:86; SU 58; rskr 171).

De av mentalsjukvårdsberedningen föreslagna kostnadsramarna framgår av följande sammanställning.

1. Ulleråkers sjukhus i Uppsala:	
Vissa yttre arbeten till vårdenheten för barn m. m. samt till medicinskt centrum och vårdpaviljong MK 75	3 620 000
2. S:ta Gertruds sjukhus i Västervik:	
Vattenförsörjning	775 000
3. Vipeholms sjukhus i Lund:	
Rationalisering av panncentral	1 250 000
4. Ulleråkers sjukhus i Uppsala:	
Vattenförsörjning	500 000
5. Sundby sjukhus vid Strängnäs:	
Elarbeten 1963	760 000
6. S:t Lars sjukhus i Lund:	
Om- och tillbyggnad av centralkök	3 000 000
7. Mariebergs sjukhus i Kristinehamn:	
Elarbeten 1963	515 000
8. Umedalens sjukhus vid Umeå:	
Elarbeten 1963	430 000

1. I den av innevarande års riksdag godkända investeringsplanen för vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. har för yttre arbeten vid Ulleråkers sjukhus upptagits en preliminär kostnadsram på 2 465 000 kr. Till dessa kostnader bör även läggas de kostnader på 420 000 kr. för yttre arbeten, som tidigare inräknats i kostnaderna för vissa beslutade byggnadsobjekt, nämligen barnavdelningen, medicinskt centrum och centralköket, men som numera befunnits böra utföras i samband med övriga yttre arbeten. Kostnadsramarna för de tre nämnda byggnadsföretagen kommer i investeringsplanen för nästa budgetår att justeras med hänsyn härtill. Med utgångspunkt i tidigare beräkningar skulle de totala kostnaderna för de yttre arbetena således uppgå till sammanlagt 2 885 000 kr.

Byggnadsstyrelsen har sedermera anmält, att ett ändrat tekniskt utförande av värme- och varmvattenförsörjningen vid sjukhuset medför en merkostnad av sammanlagt 480 000 kr. Kungl. Maj:t har därefter på våren 1964 medgivit, att en första etapp av de ifrågavarande arbetena finge igångsättas inom en kostnadsram av 1 220 000 kr. Bygghandlingar har numera upprättats beträffande de återstående arbetena (etapp 2). Kostnaderna härför beräknas till 2 400 000 kr. Detta innebär en kostnadsökning med 255 000 kr., som föranletts av vissa kompletteringar i förhållande till det ursprungliga programmet. Den sammanlagda kostnadsramen för angivna yttre arbeten skulle sålunda uppgå till 3 620 000 kr.

2. Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. 1961: 66 framlagt förslag beslöt 1961 års riksdag (SU 60; rskr 182), att ett nytt vattentorn skulle uppföras

vid S:ta Gertruds sjukhus. Vid överarbetningen av den av nämnda års riksdag godtagna planen för upprustning av sjukhuset har det visat sig lämpligt att i detta sammanhang även utföra viss omläggning av sjukhusets ledningssystem. På grundval av upprättade huvudhandlingar beräknas kostnaderna för det sålunda utökade objektet för att förbättra vattenförsörjningen vid sjukhuset till 775 000 kr.

3. Med bifall till av Kungl. Maj:t i prop. 1962: 76 framlagt förslag beslöt 1962 års riksdag (SU 129; rskr 297), att vissa kompletterings- och rationaliseringsåtgärder inom panncentralen m. m. vid Vipeholms sjukhus skulle företas. Arbetena avsåg utbyte av en varmvattenpanna mot en ny högeffektvarmvattenpanna, anskaffning av ytterligare en varmvattenberedare, komplettering av expansionssystem och rörledningar samt vissa byggnadsarbeten m. m. Vidare skulle utföras vissa rationaliseringsåtgärder, främst utrustning av den föreslagna varmvattenpannan och därjämte två ångpannor med anordningar för oljeeldning, installation av oljecistern samt anordnande av torrkokningsskydd på två ångpannor. Slutligen skulle sjukhusets ledningssystem delvis läggas om för att få en enhetlig och ekonomisk värmedistribution.

Därefter har övervägts huruvida under en övergångstid annat bränsle lämpligen borde användas. En övergång till oljeeldning har emellertid numera visat sig innebära sådana ekonomiska fördelar, att ifrågavarande rationaliseringsåtgärder bör företas.

Kostnaderna för de angivna arbetena har tidigare uppskattats till 875 000 kr. i prisläget den 1 juli 1963. Vid det fortsatta projekteringsarbetet har det befunnits lämpligt att i detta sammanhang utföra ledningsarbeten i större omfattning än som ursprungligen avsågs. Detta medför en merkostnad av 200 000 kr. De på grundval av färdiga bygghandlingar beräknade kostnaderna för de övriga arbetena ökar med 175 000 kr. jämfört med den tidigare uppskattade kostnaden. Den totala kostnadsramen utgör sålunda 1 250 000 kr.

4. I den gällande investeringsplanen har för påbörjande under budgetåret 1964/65 upptagits vissa arbeten i syfte att förbättra vattenförsörjningen vid Ulleråkers sjukhus. Sedan huvudhandlingar numera färdigställts, beräknas kostnadsramen för dessa arbeten till 500 000 kr.

5. I den gällande investeringsplanen har för påbörjande under budgetåret 1964/65 upptagits vissa elarbeten vid Sundby sjukhus. Sedan huvudhandlingar numera färdigställts, beräknas kostnadsramen för ifrågavarande arbeten till 760 000 kr.

6. I anslagsframställningen för budgetåret 1963/64 framlade mentalsjukvårdsberedningen förslag till om- och tillbyggnad av centralköket vid S:t Lars sjukhus. Kostnaderna beräknades i prisläget den 1 juli 1962 till 2 900 000 kr., varav 450 000 kr. för anordnande av ett provisoriskt kök under ombyggnadstiden. I prop. 1963: 63 anförde föredragande statsrådet bl. a.,

att möjligheterna att åstadkomma besparingar i fråga om det provisoriska köket borde ytterligare övervägas. Beredningen och byggnadsstyrelsen har därefter undersökt ett flertal olika alternativ för att lösa provisoriefrågan utan att finna något billigare, genomförbart alternativ. Beredningen föreslår därför, att det tidigare redovisade förslaget nu genomföres.

Den totala kostnadsramen för om- och tillbyggnad av centralköket vid S:t Lars sjukhus bör med hänsyn till den allmänna byggnadskostnadsstegringen höjas från 2 900 000 kr. till 3 000 000 kr.

7. I den gällande investeringsplanen har för påbörjande under budgetåret 1964/65 upptagits vissa elarbeten vid Mariebergs sjukhus. Sedan huvudhandlingar numera utförts, beräknas kostnadsramen för dessa arbeten till 515 000 kr.

8. I den gällande investeringsplanen har för påbörjande under budgetåret 1964/65 upptagits vissa elarbeten vid Umedalens sjukhus. Sedan huvudhandlingar numera färdigställda, beräknas kostnadsramen för ifrågavarande arbeten till 430 000 kr.

Departementschefen

I den av innevarande års riksdag godtagna investeringsplanen för vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. har beträffande vissa byggnadsobjekt någon kostnadsram inte fastställts och i fråga om några byggnadsföretag endast angivits en preliminär kostnadsram. Med hänsyn till angelägenheten av att ifrågavarande arbeten kunde påbörjas i beräknad tid, upptogs för budgetåret 1964/65 medel härför i investeringsplanen. Det förutsattes, att kostnadsramarna för dessa arbeten skulle underställas 1964 års riksdag för godkännande vid riksdagens höstsession.

Sedan på huvudhandlingar eller bygghandlingar grundade kostnadsberäkningar numera verkställda beträffande flertalet av ifrågavarande byggnadsobjekt, har mentalsjukvårdsberedningen framlagt förslag till komplettering av investeringsplanen med kostnadsramar för dessa arbeten.

De av beredningen framlagda förslagen avser åtta byggnadsobjekt till en sammanlagd kostnad av ca 11 milj. kr. Härav belöper närmare 8 milj. kr. på yttre arbeten vid Ulleråkers sjukhus, om- och tillbyggnad av centralkök vid S:t Lars sjukhus samt rationalisering av panncentral vid Vipeholms sjukhus. Övriga arbeten avser vattenförsörjningsanläggningar vid S:ta Gert-ruds och Ulleråkers sjukhus samt elarbeten vid Sundby, Mariebergs och Umedalens sjukhus.

Den av beredningen föreslagna kostnadsramen för yttre arbeten vid Ulleråkers sjukhus uppgår till 3 620 000 kr. Häri ingår 420 000 kr. för vissa yttre arbeten, som tidigare inräknats i byggnadskostnaderna för barnavdelning, medicinskt centrum och centralkök. Dessa arbeten bör utföras i samband med övriga yttre arbeten vid sjukhuset. Kostnadsramarna för de tre nämnda byggnadsföretagen bör i investeringsplanen för nästa bud-

getår justeras med hänsyn härtill. Jämfört med tidigare beräkningar har kostnaderna för första etappen av de yttre arbetena vid Ulleråkers sjukhus ökat med 480 000 kr. på grund av ändrat tekniskt utförande av värme- och varmvattenförsörjningen. För andra etappen har beräknats en merkostnad av 255 000 kr. till följd av kompletteringar i förhållande till det ursprungliga programmet. Genom vissa inskränkningar i den andra byggnadsetappen torde kostnaderna kunna begränsas till sammanlagt 3 500 000 kr. Jag föreslår, att kostnadsramen fastställs till detta belopp.

Kostnadsramen för om- och tillbyggnad av centralkök vid S:t Lars sjukhus bör i enlighet med beredningens förslag fastställas till 3 000 000 kr. Detta innebär endast en anpassning till prisläget den 1 juli 1963 av tidigare beräknad kostnad på 2 900 000 kr. Olika alternativ har numera undersökts när det gäller att provisoriskt lösa köksfrågan under ombyggnadstiden. Därvid har konstaterats, att en provisorisk köksbyggnad måste uppföras i huvudsak enligt tidigare framlagt förslag. Kostnaderna härför ingår i den angivna kostnadsramen för om- och tillbyggnadsarbetena.

Vissa rationaliseringsarbeten inom panncentralen vid Vipeholms sjukhus — bl. a. övergång till oljeeldning — bör nu komma till utförande. Jag föreslår, att den på grundval av föreliggande bygghandlingar beräknade kostnadsramen av 1 250 000 kr. godtas. Häri ingår en merkostnad på 200 000 kr. för utförande av ledningsarbeten i större omfattning än som ursprungligen planerats.

Kostnadsramarna för vattenförsörjningsanläggningar vid S:ta Gertruds och Ulleråkers sjukhus samt för elarbeten vid Sundby, Mariebergs och Umedalens sjukhus bör fastställas i enlighet med beredningens förslag.

De nu framlagda förslagen till komplettering av investeringsplanen med vissa kostnadsramar medför inte något ökat anslagsbehov under budgetåret 1964/65, eftersom den beräknade medelsförbrukningen för ifrågavarande objekt ingår i det för innevarande budgetår anvisade investeringsanslaget till vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de av mig förordade kostnadsramarna för vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.

Statens utlåningsfonder

[6] 3. Statens bosättningslånefond. Från fonden utlämnas bosättningslån till trolovade eller äkta makar samt till ogift mor med minderårigt barn. För innevarande budgetår har anslaget uppförts med ett formellt belopp av 1 000 kr. Sedan låneverksamheten började under budgetåret 1937/38 har t. o. m. innevarande budgetår anvisats tillhopa 61 104 700 kr.

Fullmäktige i riksbanken har anfört, att utlåningen från fonden vid ut-

gången av budgetåret 1963/64 uppgick till 52 888 336 kr. mot 42 950 868 kr. vid budgetårets början, dvs. en ökning med nära 10 milj. kr. Antalet utestående lån utgjorde vid samma tidpunkter 34 405 och 34 438.

Lånens medelbelopp har ökat betydligt sedan lånemaximum höjts från under budgetåret 1962/63 och ca 2 100 kr. under budgetåret 1961/62.

3 000 till 4 000 kr. fr. o. m. den 1 juli 1962. Medelbeloppet för lån som utgivits under budgetåret 1963/64 uppgick till ca 3 300 kr. mot ca 2 900 kr.

Under budgetåret 1963/64 har utgivits 7 546 nya lån till ett sammanlagt belopp av 24 913 283 kr. Summan av amorteringar och slutbetalningar uppgick till 14 975 816 kr. Vid ingången av innevarande budgetår fanns på fonden ett belopp av endast ca 4,6 milj. kr. disponibelt. Det förefaller uppenbart, att det tillgängliga beloppet inte är tillräckligt för att fylla lånebehovet under detta budgetår.

Med en nyutlåning av 8 000 lån till ett medelbelopp av 3 400 kr. samt med en i stort sett oförändrad återbetalning av 15 milj. kr. skulle medelsbehovet för innevarande budgetår uppgå till ca 12 milj. kr. Detta innebär att ca 7,5 milj. kr. skulle erfordras utöver tillgängliga medel. Försiktigheten synes emellertid bjuda, att det tilläggsanslag som anvisas för innevarande budgetår bestämmes till 10 milj. kr. Fullmäktige hemställer, att 10 milj. kr. anvisas på tilläggsstat för budgetåret 1964/65.

Departementschefen

Såsom riksbanksfullmäktige anfört har medelbeloppen för lån som utgivits under budgetåret 1963/64 höjts avsevärt i jämförelse med de båda föregående budgetåren. Då därjämte även antalet utlämnade lån stigit betydligt — 7 546 mot 6 026 under budgetåret 1961/62 och 6 729 under budgetåret 1962/63 — torde de tillgängliga medlen i fonden inte förslå till att täcka det väntade lånebehovet under innevarande budgetår. Ytterligare medel bör därför anvisas. Riksbanksfullmäktige har ansett ett belopp av ca 10 milj. kr. erforderligt. Nämnda belopp bör ställas till förfogande på tilläggsstat för innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens bosättningslånefond* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Anders Leion

KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärende angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

B. Televerket

[1] 1. **Teleanläggningar m. m.** Med skrivelse den 17 september 1964 har telestyrelsen underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om uppförande av en ny telefonstationsbyggnad inom stadsdelen Vasastaden i Stockholm och därvid anfört bl. a. följande.

Till de två automatstationerna Södra Vasa (Vegagatan 12) och Norra Vasa (Norrullsgatan 47) inkopplas abonnenter i Vasastaden, vidare i Brunnsvikenområdet samt vissa delar av Karlbergs-, Norrbacka- och Hagaområdena. Stationernas sammanlagda kapacitet om ca 50 000 nummer är numera i det närmaste ianspråktagen. Då abonnentökningen inom de berörda områdena under den närmaste femårsperioden beräknas till ca 6 000 nummer, blir det nödvändigt — om ett stopp i inkopplingen av nya abonnenter skall kunna undvikas — att företaga en utbyggnad, som medger att ytterligare stationsutrustning kan vara färdigmonterad senast år 1967.

Möjligheter till en utvidgning av verksamheten i anslutning till de båda befintliga stationerna finnes icke, varför lokaler för den tillkommande stationsutrustningen måste anskaffas genom nybyggnad.

Telestyrelsen redogör för sina närmare överväganden i ärendet och redovisar därvid det erbjudande, som styrelsen fått att på närmare angivna villkor förvärva en av John Mattson Byggnadsaktiebolag ägd fastighet, nämligen tomten nr 6 inom kvarteret Väduren i Vasastaden (Roslagsgatan 30). Fastigheten har ett från telenätsynpunkt lämpligt läge och representerar enligt styrelsen den utan tvekan bästa lösningen av lokalproblemet. Köpeskillingen inkl. ersättning för evakueringskostnader etc. utgör 900 000 kr., vilket belopp med hänsyn till omständigheterna i ärendet icke bedömes såsom oskäligt.

För att den planerade automatstationen skall bli färdigställd till år 1967 krävs, att byggnadsarbetena om möjligt igångsättes under 1964 och slutföres under 1965. Den totala byggnadskostnaden — innefattande rivning av den nuvarande byggnaden å tomten — uppskattas till 2,7 milj. kr., varav 0,7 milj. kr. erfordras innevarande budgetår och 2,0 milj. kr. det nästkommande. Den sammanlagda kostnad, som hänför sig till innevarande budgetår, blir sålunda inräknat kostnaden för förvärvet av fastigheten (0,9 + 0,7) 1,6 milj. kr.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer styrelsen, att den måtte medgivas att förvärva angivna fastighet inom kvarteret Väduren i Vasastaden och där utföra en nybyggnad för stationsändamål samt att till täckande av de på budgetåret 1964/65 belöpande kostnaderna taga i anspråk medel från anslaget Teleanläggningar m. m.

Departementschefen

Den utökning av stationskapaciteten, som ifrågavarande byggnadsprojekt siktar till, motiveras av telestyrelsen med den förhållandevis kraftiga tillströmning av nya telefonabonnenter, som kan väntas under de närmaste åren inom Vasastaden och vissa kringliggande områden. Projektet innebär, att telestyrelsen för att möta den fortsatta expansionen förvärvar tomten nr 6 inom kvarteret Väduren i Vasastaden och där uppför en ny stationsbyggnad. Priset för tomten inkl. vissa evakueringskostnader m. m. anges till 0,9 milj. kr. och kostnaden för nybyggnaden till 2,7 milj. kr.

De skäl, som styrelsen anfört för en utökning av stationskapaciteten inom berörda område och för uppförande av en ny stationsbyggnad, finner jag väl styrkta. De kostnader, som förvärvet av tomten och byggnadsarbetena beräknats föranleda, anser jag också med hänsyn till vad som inhämtats i ärendet kunna godtagas.

Under hänvisning till det anförda vill jag förorda, att medgivande lämnas telestyrelsen till genomförande av projektet. Av kostnaden, som förutsattes

belasta anslaget Teleanläggningar m. m., torde i enlighet med styrelsens beräkning 1,6 milj. kr. komma att falla på innevarande budgetår. Detta belopp bör kunna rymmas inom ramen för de medel, som ställts till styrelsens förfogande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medge att en telefonstationsbyggnad må uppföras på för ändamålet förvärvat tomtmark i Vasastaden i Stockholm.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Anders Ferm

FINANSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

DRIFTBUDGETEN

Sjunde huvudtiteln

F. Diverse

[1] 10. **Kampanj för lönsparande.** För ungdom har ett med statsmedel understött lönsparande förekommit sedan år 1950. I början av år 1962 tillkom det allmänna lönsparandet som en påbyggnad av ungdomens lönsparande. Lönsparandet sker hos sparinstitut. Beträffande båda sparformerna anvisar riksdagen under fjortonde huvudtiteln medel till årliga utlottningar av vinster bland de lönsparare, som uppfyller vissa angivna minimikrav i fråga om lönsparandet. Vinstutlottningarna ombesörjes av riksgäldskontoret och sker särskilt för vardera sparformen.

För att stimulera ungdomens lönsparande anvisade riksdagen för budgetåren 1950/51 och 1957/58 särskilda anslag till en propagandakampanj. Till motsvarande kampanj för det allmänna lönsparandet har riksdagen å tilläggsstat till riksstaten för budgetåren 1961/62 och 1962/63 anvisat re-

servationsanslag av 600 000 kr. resp. 300 000 kr. Därefter har riksdagen för en centralt bedriven kampanj avseende båda formerna av lönsparande å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1963/64 anvisat ett reservationsanslag av 800 000 kr. Av detta belopp avser 300 000 kr. propagandaåtgärder för ungdomens lönsparande, 300 000 kr. propagandaåtgärder för det allmänna lönsparandet och 200 000 kr. framställning av en propagandafilm, särskilt anpassad för ungdomens lönsparande. Ledningen för den centralt bedrivna kampanjen handhas av en kommitté, vari ingår representanter för statsmakterna, arbetsmarknadens parter och sparinstitutet.

Ungdomens lönsparande har under de senaste åren stadigt ökat i omfattning. Den vid slutet av år 1963 inestående behållningen uppgick till 214 milj. kr., en ökning från föregående år med 19 milj. kr. Antalet anslutna lönsparare visar emellertid endast en obetydlig nettoökning under år 1963. Under detta år ökade sålunda antalet lönsparare endast med 250, medan motsvarande ökning under 1962 var ca 15 000. Till en del torde den stagnerade nettoökningen sammanhänga med att ett ökat antal lönsparare enligt gällande regler av åldersskäl tvingats lämna denna sparform. Sammanlagt utgjorde antalet anslutna till ungdomens lönsparande vid slutet av år 1963 ca 166 000. Behållningen per lönsparare utgjorde i genomsnitt 1 283 kr.

Det allmänna lönsparandet har under de två första åren, 1962 och 1963, fått en förhållandevis god anslutning. Vid slutet av år 1963 uppgick antalet anslutna lönsparare till ca 436 000, en ökning från föregående år med ca 100 000. Den inestående behållningen uppgick vid samma tid till 730 milj. kr., en ökning från föregående år med 248 milj. kr. Behållningen motsvarar i genomsnitt 1 675 kr. per lönsparare.

Kommittén för allmänna lönsparandet har upplyst, att kampanjarbetet under våren 1964 koncentrerats till det allmänna lönsparandet och under hösten till ungdomens lönsparande. Kampanjen har skett genom annonsering i tidningar och tidskrifter, genom affischer och liknande reklammaterial samt genom centralt bedriven upplysningsverksamhet. Propagandafilmen har färdigställts och kan utnyttjas i höstens kampanj. Enligt kommittén har anslutningen till båda sparformerna hittills under år 1964 utvecklats sig gynnsamt. Kommittén uppskattar antalet ungdomslönsparare vid utgången av år 1964 till 180 000. Som mål för år 1965 uppställs en ökning av antalet sådana lönsparare till 200 000. För att detta mål skall kunna nås, är det enligt kommittén av vikt, att sparinstitutet lämnas fortsatt stöd i arbetet att öka antalet lönsparare av alla åldrar. Kommittén anser det därför önskvärt, att den pågående centralt bedrivna kampanjen fortsättes under år 1965. Förberedelsearbetet härför bör igångsättas redan vid årsskiftet 1964/65. För kampanjarbetet, som anses i huvudsak böra inriktas på ungdomens lönsparande, erfordras ett belopp av 500 000 kr.

Kommittén anmäler vidare, att den sedan resultatet av 1965 års kampanj redovisats ämnar göra en undersökning av kampanjåtgärdernas effekt. Resultatet av denna undersökning skall tjäna som underlag för bedömandet av eventuellt framtida behov av statsfinansierade propagandaåtgärder.

Departementschefen

Det är enligt min mening av stor vikt att det personliga sparandet stimuleras. En åtgärd i detta syfte är befrämjandet av lönsparandet. Hittills bedrivna kampanjer för lönsparande har givit ett gott resultat. Jag finner det mot denna bakgrund angeläget att den under år 1964 bedrivna centrala kampanjen fortsättes under år 1965. Det fortsatta kampanjarbetet bör syfta till att befrämja rekryteringen av sparare i alla åldrar. Propagandaåtgärderna bör därför inriktas på såväl det allmänna lönsparandet som ungdomens lönsparande. För detta ändamål föreslår jag att det av kommittén för allmänna lönsparandet beräknade beloppet 500 000 kr. anvisas. Jag förutsätter, att de medel som kan komma att kvarstå från årets kampanj även kan disponeras för nästa års verksamhet.

Om det nu ifrågakommande beloppet anvisas av riksdagen, kommer sammanlagt 2 200 000 kr. att under de fyra senaste budgetåren ha ställts till förfogande av statsmedel för propagandakampanjer för lönsparandet. Innan ytterligare propagandaåtgärder för framtiden övervägs, finner jag det lämpligt att, såsom kommittén föreslagit, en undersökning av kampanjåtgärdernas effekt verkställas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kampanj för lönsparande* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Fonden för låneunderstöd

[2] 12 a. Lån till uppehållande av driften vid Koppoms pappersfabriks aktiebolag. Koppoms pappersfabriks aktiebolag i Järnskögs kommun, Värmlands län, bildades år 1889. Under senare år har aktierna i bolaget ägts av Aktiebolaget Hedström & Co i Göteborg. Detta bolag försattes den 15 juni 1964 i konkurs.

Under de senaste åren har Koppoms pappersfabriks aktiebolag fått vidkännas betydande förluster. Den redovisade förlusten för år 1963 uppgick till ca 1 858 000 kr. I syfte att få till stånd ett förbättrat resultat genom

ökad produktion och längre gående specialisering av papperstillverkningen har bolaget under senare år gjort betydande investeringar. Enligt uppgjord investeringsplan skulle upprustningen fortsättas. De gjorda investeringarna medförde emellertid inte den förbättring av läget som ansågs erforderlig. Då även de första två månaderna år 1964 uppvisade förlust, beslöt bolagsledningen att betalningarna skulle inställas.

Under betalningsinställelsen arbetade bolaget med betydande svårigheter. Det visade sig bl. a. vara svårt att finna avsättning för bolagets produkter, sannolikt delvis beroende på kundernas oro för bolagets framtid.

För att få erforderligt rörelsekapital ansökte bolaget genom Värmlands läns företagareförening om en statlig garanti för ett lån om 2 000 000 kr. Beloppet ändrades sedermera av bolaget till att gälla i första hand 275 000 kr. Lånet var avsett att upptagas i Sveriges kreditbank, som redan tidigare lämnat bolaget stora krediter. Enligt företagareföreningen skulle ett kreditstöd om 275 000 kr. möjliggöra för bolaget att uppehålla driften till utgången av juni månad 1964.

Genom beslut den 14 maj 1964 beviljade Kungl. Maj:t garanti enligt kungörelsen den 3 juni 1960 (nr 372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri för lån till bolaget om högst 275 000 kr. I beslutet förutsattes att frågan om inriktningen av bolagets fortsatta verksamhet skyndsamt skulle utredas av en av företagareföreningen tillkallad utredningsman.

Då ifrågavarande utredning i slutet av juli förelåg klar, visade den ett sådant resultat, att ytterligare statlig lånegaranti till bolaget inte kunde påräknas. Med anledning härav och då bolaget befann sig i en allvarlig likviditetskris fann sig bolagsledningen föranlåten att den 28 juli 1964 ansöka om bolagets försättande i konkurs, vilken ansökan beviljades.

Den väsentliga anledningen till bolagets obestånd torde enligt den i samband med konkursen upprättade förvaltningsberättelsen ha varit den svåra kris med ringa lönsamhet, varunder en stor del av den svenska pappersindustrin arbetat under ett flertal år, kombinerad med den omständigheten att erforderliga investeringar inte gjorts i tid.

Alltsedan det stod klart att en konkurs i bolaget var ofrånkomlig har i samråd med Sveriges kreditbank olika vägar prövats för att kunna fortsätta driften vid anläggningarna. Bolaget har mer än 150 anställda och dess verksamhet är av stor betydelse för sysselsättningen i området. Järnskogs kommun ligger också inom den del av landet, där speciella åtgärder vidtagits för att förbättra arbetstillgången. Möjligheterna att bereda de hos bolaget anställda annan sysselsättning har av arbetsmarknadsmyndigheterna bedömts såsom starkt begränsade. Arbetsmarknadsstyrelsen har därför genom stödbeställningar sökt att tillfälligt understödja en fortsatt drift.

En möjlighet att på längre sikt trygga driften yppades genom att Öjer-

viks sågverks aktiebolag, ett dotterföretag till Rottneros aktiebolag, avgav ett för konkursförvaltningen godtagbart anbud på tillgångarna i konkursboet. Förutsättningen för detta anbud var emellertid, att ett statligt lån på 1 500 000 kr. kunde lämnas till köparen. Ett avtal, som även godtagits av kreditbanken, har sedermera träffats under den angivna förutsättningen.

Det ifrågavarande avtalet är träffat mellan Koppoms pappersfabriks aktiebolag i konkurs såsom säljare och Öjerviks sågverks aktiebolag såsom köpare. Avtalet innebär att Öjerviks sågverks aktiebolag övertar konkursboets tillgångar. Såsom förutsättning gäller att köparen av statsmakterna erhåller ett ränte- och amorteringsfritt lån om 1 500 000 kr. Lånet skall avskrivas med en femtedel årligen under förutsättning att köparen uppehåller driften vid pappersfabriken i stort sett i samma omfattning som tidigare. Om driften nedlägges före utgången av den närmaste femårsperioden, skall lånet återbetalas till den del som resterar vid tidpunkten för nedläggandet. Såsom säkerhet för lånet skall ställas inteckningar i fabriksfastigheten inom ett värde av 5 000 000 kr. Avtalet innehåller vidare bl. a. ett åtagande från köparens sida att för den fortsatta driften av bruket i största möjliga utsträckning anställa den personal som tidigare varit anställd i brukets tjänst.

Utan statlig medverkan i någon form skulle sysselsättningen i Koppom inte kunna upprätthållas. En nedläggning av bruket utan att några nya arbetstillfällen skapades skulle medföra så allvarliga följder för Järnskögs kommun att ett statligt engagemang i någon form bleve påkallat. Den lösning som nu erbjudes genom avtalet med Öjerviks sågverks aktiebolag framstår som godtagbar. Statens finansiella medverkan synes rimligt avvägd i jämförelse med de kostnader som lokaliseringssåtgärder i liknande delar av landet betingat, inte minst med hänsyn till att den ger en grundad anledning att förvänta en fortsatt drift vid bruket under en relativt lång period. Principiella invändningar kan visserligen riktas mot att statligt stöd utgår vid förvärv av en existerande anläggning. Sådana invändningar grundar sig på angelägenheten att undvika att statligt stöd medför en kapitalöverföring till säljaren utan att därmed skapa några förbättrade sysselsättningsbetingelser. Den föreslagna transaktionen har emellertid inte denna innebörd, eftersom alternativet skulle vara att konkursboets tillgångar realiserades utan att någon sysselsättning bereddes de anställda vid bruket. I ett sådant läge skulle staten få pröva andra och till sina verkningar osäkrare åtgärder än det lånestöd som här föreslås.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till uppehållande av driften vid Koppoms pappersfabriks aktiebolag* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kr.

Kungl. Maj:ts proposition nr 190 år 1964

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Monica Gustafson

ECKLESIASTIKDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Edenman, anmäler här- efter under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

DRIFTBUDGETEN

Åttonde huvudtiteln

D. Skolväsendet

[1] 13. Information om skolreformen. Detta anslag har för innevarande budgetår uppförts med 180 000 kr. Vid ingången av budgetåret fanns på anslaget en reservation av i runt tal 6 000 kr. Anslaget är avsett för informationsverksamhet rörande grundskolan.

Gymnasieutredningen har i sitt betänkande Ett nytt gymnasium (SOU 1963: 42 s. 793 f) förklarat, att utredningen finner det oundgängligen nödvändigt att en omfattande information ges om det nya gymnasiet. Utredningen har (s. 826) för detta ändamål räknat med ett medelsbehov av 0,5 milj. kr. under vardera av budgetåren 1964/65 och 1965/66.

I utlåtande över gymnasieutredningens och fackskoleutredningens betänkanden har *skolöverstyrelsen* framhållit, att informationsbehovet i samband med gymnasierformen kommer att vara ännu större än vid

grundskolereformen eftersom majoriteten av föräldrarna till gymnasiet elever har ringa personlig erfarenhet av den skolform det gäller. Den samverkan mellan hem och skola, som förutsätts ske vid valet av studiegång, kräver därför enligt skolöverstyrelsens mening särskilt stor uppmärksamhet. Även elevinformationen måste ges en sådan utformning, att elevernas egna ställningstaganden vid val av ämnen och lärokurser kan ske på grundval av verklig kännedom om vad olika alternativ innebär. De av gymnasieutredningen föreslagna beloppen för informationsändamål har överstyrelsen funnit tillräckliga, under förutsättning att den hittills av arbetsmarknadsstyrelsen bedrivna och även i fortsättningen angelägna rådgivningen beträffande val av studiegång i relation till framtida yrkesval bekostas från andra anslag. Överstyrelsen har i utlåtandet hemställt, att för information om gymnasiet ett belopp av 0,5 milj. kr. anvisas på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1964/65.

Departementschefen

I prop. 1964:171 har jag i stort sett anslutit mig till vad skolöverstyrelsen i sitt utlåtande över gymnasieutredningens förslag anfört beträffande informationsverksamhetens uppläggning m. m. Med hänsyn till angelägenheten av att informationsverksamheten börjar så snart som möjligt före den allmänna övergången läsåret 1966/67 till den nya gymnasieorganisationen bör, i enlighet med skolöverstyrelsens förslag, på tilläggsstat för innevarande budgetår uppföras 0,5 milj. kr., avseende information om gymnasie- och fackskolereformen. Det synes lämpligt att detta belopp anvisas under förevarande anslag, som från och med budgetåret 1965/66 bör erhålla rubriken Information om skolreformerna m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Information om skolreformen* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

[2] 67. **Bidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet.** I statsverkspropositionen 1964 (bil. 10 s. 330 f.) har för budgetåret 1964/65 investeringsramen för byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet angivits till 350 milj. kr., varav 270 milj. kr. avser permanenta och 80 milj. kr. provisoriska anläggningar. Medelsbehovet för detta budgetår har med hänsyn till den sålunda beräknade investeringsramen och tidigare fattade bidragsbeslut beräknats till 129 milj. kr., vilket belopp i riksstaten upptagits under förslagsanslaget Bidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet.

För riksdagen bör anmälas, att detta anslag av i det följande redovisade skäl torde komma att belastas med större belopp än som upptagits i riksstaten.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i skrivelse den 9 september 1964 framhållit, att väntade förändringar på arbetsmarknaden i de s. k. skogslänen nödvändiggör insatser från samhällets sida. Vid en genomgång av tänkbara projekt för en lokal förstärkning av sysselsättningen har styrelsen stannat inför några skolbyggnadsföretag av hög angelägenhet. Det gäller sex projekt i Norrbottens, Västerbottens och Gävleborgs län. Då den för innevarande budgetår fastställda bidragsramen redan disponerats av skolöverstyrelsen genom beslut om statsbidrag, bindande förhandsbesked eller utfästelser i annan ordning, har arbetsmarknadsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte bemyndiga skolöverstyrelsen att utöver den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen lämna statsbidrag till de sex skolbyggnadsföretagen.

Genom beslut den 24 september 1964 har Kungl. Maj:t bemyndigat skolöverstyrelsen att budgetåret 1964/65 disponera en extra investeringsram av högst 10 milj. kr. för statsbidrag till sådana, med hänsyn till arbetsmarknadsläget särskilt angelägna skolbyggnadsföretag inom det allmänna skolväsendet, som avses i arbetsmarknadsstyrelsens skrivelse.

Det erforderliga statsbidraget till dessa skolbyggnadsföretag kan väntas belasta förevarande förslagsanslag med ca 3,5 milj. kr. Med tillämpning av för detta anslag gällande utbetalningsregler kan hälften av det erforderliga statsbidraget eller 1,75 milj. kr. beräknas bli tagna i anspråk under innevarande budgetår. Återstående belopp bör inräknas i de för budgetåren 1965/67 erforderliga anslagsbeloppen.

I prop. 1964: 171 angående reformering av de gymnasiala skolorna m. m. har jag i enlighet med gymnasieutredningens förslag förordat införande av statsbidrag till byggnadsarbeten vid gymnasier. I huvudsak skall därvid enligt förslaget tillämpas nu gällande bestämmelser om statsbidrag till byggnadsarbeten vid högre kommunala skolor. Statsbidrag bör, enligt vad jag i nyssnämnda proposition förordat, kunna utgå till kostnader för byggnadsarbeten, som påbörjas efter den 1 juli 1964. I enlighet med gymnasieutredningens förslag förordar jag en investeringsram för nu löpande budgetår av 50 milj. kr., avseende byggnadsarbeten för gymnasier och fackskolor. Det erforderliga statsbidraget vid en investeringsram av denna omfattning kan beräknas till ca 16 milj. kr. Det är emellertid inte nödvändigt att ett särskilt anslag uppföres på riksstaten för bidrag till byggnadsarbeten vid gymnasier och fackskolor. Kostnaderna härför bör bestridas ur förslagsanslaget Bidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet, från vilket under såväl budgetåret 1963/64 som innevarande budgetår bidrag kunnat utgå till byggnadsarbeten vid fackskolor. Med tillämpning av de utbetalningsregler, som förutsättes bli gällande, kan omkring 8 milj. kr. beräknas komma att utbetalas under innevarande budgetår.

Med hänsyn till anslaget konstruktion fordrar de angivna åtgärderna inte någon särskild medelsanvisning på tilläggsstat, men det bör givas riksdagen till känna, att anslaget av här redovisade skäl kan förutses bli belastat med ca (1 750 000 + 8 000 000 =) 9 750 000 kr. eller avrundat 10 000 000 kr. mer än som beräknats i riksstaten.

E. Högre utbildning och forskning

[3] 140. **Inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.** I riksstaten för innevarande budgetår har uppförts ett reservationsanslag till inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. av 30 milj. kr. Av nämnda belopp disponeras 29 585 000 kr. av utrustningsnämnden för universitet och högskolor för ändamål upptagna i särskild inrednings- och utrustningsplan, vilken bl. a. upptar dels kostnadsram för varje objekt, dels beräknad medelförbrukning intill utgången av budgetåret 1964/65 för de till varje läroanstalt hörande objekten. Nämnden äger dock inom ramen för tillgängliga medel — oavsett i inrednings- och utrustningsplanen för objekten beräknad medelförbrukning — bestrida kostnader för inredning och utrustning av de i planen upptagna objekten intill högst det belopp, som för vederbörande objekt angivits som kostnadsram.

De tidigare på utrustningsnämnden ankommande uppgifterna med avseende på planering och upphandling av snickeriinredningar, elektriska armaturer och möbler m. m. har numera enligt Kungl. Maj:ts beslut den 4 juni 1964 överförts från utrustningsnämnden till byggnadsstyrelsen respektive tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté. Vidare skall framdeles förslag till utrustning — bl. a. kostnadsramar — utarbetas av särskilda lokal- och utrustningsprogramkommittéer (jfr prop. 1964:50; SU 119; rskr 293). De nya planeringsorganen har emellertid icke kunnat komma i effektiv verksamhet i sådan tid att de haft möjlighet att avge förslag till kostnadsramar redan till hösten 1964.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor har i skrivelse den 23 september 1964 hemställt om höjning av vissa i inrednings- och utrustningsplanen ingående kostnadsramar eller införande i planen av nya sådana för universiteten i Lund, Stockholm och Umeå. Nämndens förslag avser i huvudsak inredning och utrustning av sådana nytillkommande lokaler som avses kunna tagas i bruk senast fr. o. m. höstterminen 1965. För att åtgärder för inköp av ifrågavarande inredning och utrustning — som enligt en mellan utrustningsnämnden och byggnadsstyrelsen träffad överenskommelse helt skall åvila nämnden — skall kunna vidtagas så tidigt som möjligt har nämnden anhållit om bemyndigande att redan under

budgetåret 1964/65 få anlita för nämnden tillgängliga medel under förevarande reservationsanslag.

Vidare har *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan* med skrivelser den 7 september och den 15 oktober 1964 hemställt om anslag för inredning och utrustning av nya lokaler i sjökartebyråns f. d. byggnad på Skeppsholmen.

Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Lunds universitet

Gamla tvätteribyggnaden och gamla köksbyggnaden vid Lunds lasarett. I gällande inrednings- och utrustningsplan finnes för detta objekt uppförd en delram av 300 000 kr. Enligt utrustningsnämnden skall tvättbyggnaden utnyttjas för biblioteksändamål och köksbyggnaden för i första hand ämnena företagsekonomi, nationalekonomi och internationell ekonomi. Tvättbyggnaden och första etappen av köksbyggnaden beräknas — framhåller nämnden — kunna tagas i bruk omkring årsskiftet 1964/65 och återstoden av köksbyggnaden under år 1966. Nämnden föreslår att kostnadsramen höjes från 300 000 kr. till 800 000 kr. Då planeringen icke slutförts i alla avseenden bör enligt nämnden den höjda ramen, som anses tillräcklig för att tillgodose inrednings- och utrustningsbehoven intill utgången av budgetåret 1965/66, alltjämt betecknas som delram.

Stockholms universitet

Utökade lokaler för genetik. Genetiska institutionen är förlagd till huvudbyggnaden i kvarteret Vega. Institutionen kommer, enligt vad nämnden framhåller, att erhålla ökade utrymmen i anslutning till sina nuvarande lokaler. En ökning av utbildningskapaciteten i ämnet blir därigenom möjlig. För inredning och utrustning av de tillkommande lokalerna föreslår utrustningsnämnden en definitiv kostnadsram av 140 000 kr.

Utökade lokaler för slaviska språk. Enligt föreliggande planering avses ämnet kvartärgeologi erhålla nya lokaler inom Frescatiområdet. Ämnets nuvarande lokaler i den s. k. gamla bergsskolan i kvarteret Vega skall övertagas av slaviska institutionen, som tidigare disponerar övriga lokaler i byggnaden. För inredning och utrustning av de tillkommande utrymmena föreslår nämnden en definitiv ram av 20 000 kr.

Vissa lokaler i kv. Kungstenen. Såsom redovisades i prop. 1963: 190 (s. 42) kommer ämnena geografi, geologi och mineralogi att erhålla utökade lokaler inom byggnaden Kungstensgatan 45 i kvarteret Kung-

stenen i samband med att de lokaler friställes som hittills disponerats för ämnena botanik och matematik samt matematisk-naturvetenskapliga biblioteket.

Nybyggnaden för botanik i det s. k. Lilla Frescati har enligt nämnden nu tagits i bruk. Under innevarande höst kommer matematiska institutionen och matematisk-naturvetenskapliga biblioteket att inflytta i nybyggnad i kvarteret Mimer (Mimer II).

Studeraantalet i examensämnet kulturgeografi är icke begränsat. Där emot har — framhåller nämnden — utbildningskapaciteten i examensämnet geografi varit begränsad till normalt 40 tvåbetygsstuderande per år. Genom det ifrågavarande lokaltillskottet kan enligt nämnden kapaciteten ökas till 80 tvåbetygsstuderande per år.

I enlighet med vad som förordades i prop. 1963: 190 har för undervisningsutrustning m. m. för ämnet geografi uppförts en definitiv ram av 125 000 kr. och för allmän utrustning en delram av 150 000 kr. Sedan detaljerad inredningsplanering nu kunnat ske anser sig nämnden böra föreslå att delramen för allmän utrustning av lokalerna, vilka omfattar omkring 1 750 m², ersättes med en definitiv ram av 320 000 kr.

Nya lokaler för kvartärgeologi. Detta ämne avses, såsom redovisades i prop. 1963: 190 (s. 42), erhålla provisoriska lokaler i befintliga byggnader inom Frescatiområdet. Enligt föreliggande planer kommer lokalerna att iordningställas så att inflyttning kan ske omkring årsskiftet 1964/65.

I gällande inrednings- och utrustningsplan finnes för ändamålet uppförd en delram av 150 000 kr. Enligt utrustningsnämnden måste avsevärda behov av inredning och utrustning tillgodoses för att institutionen skall kunna fylla avsedda nya uppgifter för utbildning och forskning. Nämnden anser det dock möjligt att begränsa anskaffningarna inom en kostnad av 300 000 kr. och föreslår därför att den ovannämnda kostnadsramen höjes med 150 000 kr. till 300 000 kr. Ramen bör i samband därmed kunna betecknas som definitiv.

Lokaler för analytisk kemi. I enlighet med i prop. 1964: 47 framlagt förslag har staten från Nobelstiftelsen förvärvat den i anslutning till universitetsområdet i Frescati belägna stadsägan nr 7 inom stadsdelen Brunnsviken i Stockholm (SU 47; rskr 148). I förvärvet ingick dels de byggnader som disponeras av nuvarande forskningsinstitutet för atomfysik, dels vissa byggnader som tidigare disponerats av Nobelinstitutets avdelning för kemi. De sistnämnda byggnaderna har i huvudsak upplåtits för institutionen för analytisk kemi vid universitetet i Stockholm.

Den ifrågavarande förläggningen av institutionen löser enligt nämnden provisoriskt ämnets lokalfråga. Om några år avses dock ämnet erhålla per-

manenta lokaler i den nybyggnad för högre utbildning och forskning i kemi som Kungl. Maj:t genom beslut den 14 maj 1964 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera. Med beaktande härav har nämnden funnit att resurser för inredning och utrustning för närvarande bör ställas till förfogande intill ett belopp av 500 000 kr. Genom beslut den 29 maj 1964 anvisade Kungl. Maj:t 50 000 kr. för ändamålet från den under förevarande reservationsanslag uppförda anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition. Med hänsyn härtill föreslår nämnden att en delram av 450 000 kr. upptages i inrednings- och utrustningsplanen.

Telefonväxel. I gällande inrednings- och utrustningsplan är för telefonväxel, matsal m. m. uppförd en definitiv kostnadsram av 320 000 kr., varav 100 000 kr. avser en i nybyggnaden för kemiska övningslaboratoriet provisoriskt installerad växel.

Enligt utrustningsnämnden har i samverkan mellan nämnden samt byggnadsstyrelsen och televerket en ingående planering skett i fråga om teleorganisationen på längre och kortare sikt för universitetets blivande anläggningar inom Frescatiområdet. Nämnden har härvid förutsatt, att den första av de två nybyggnader för samhällsvetenskap m. m., som Kungl. Maj:t genom beslut den 17 maj 1963 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera, kommer att färdigställas till höstterminen 1967. Den andra av de båda byggnaderna har förutsatts stå färdig under loppet av budgetåret 1967/68.

Nämnden finner ingen tvekan råda om att en s. k. koordinatväljarväxel av typen A 344 bör installeras inom Frescatiområdet. En växel av detta slag är utbyggbar successivt med fritt antal anknytningar. I första omgången bör växeln enligt nämnden anordnas med 1 000 anknytningar. För telefonväxlar av nämnda typ gäller synnerligen långa leveranstider. Om växeln beställes under de närmaste månaderna kan den enligt nämnden vara installerad under loppet av budgetåret 1968/69. Nämnden har därvid förutsatt att utrymme för växeln kommer att beredas inom den andra av de ovan nämnda byggnaderna. Den slutliga anläggningskostnaden för växeln kan icke nu anges. Vid samråd mellan nämnden och televerket har emellertid beräknats en kostnad av ca 620 000 kr. enligt nu gällande prisläge.

För att tillgodose telefonbehovet för tiden innan den slutliga koordinatväljarväxeln hunnit färdigställas måste enligt nämnden ytterligare provisorier tillgripas. Mest ekonomiskt är enligt nämnden att utbygga den i kemiska övningslaboratoriet befintliga, provisoriska växeln med 200 anknytningar. Kostnaden härför uppgår enligt nämnden till ca 100 000 kr., vartill kommer ca 80 000 kr. för yttre ledningar mellan den nämnda växeln och den första av nybyggnaderna för samhällsvetenskap m. m. Ifrågavarande ledningar avses emellertid komma att ingå i det framtida ledningsnätet och innebär sålunda ingen merkostnad. I samband med att den provisoriska växeln ersättes med den slutliga får enligt gällande bestämmelser beställa-

ren tillgodoräkna sig 70 % av kostnaderna för den provisoriska växelapparaten, d. v. s. i förevarande fall ca 100 000 kr.

För att möjliggöra utläggande i god tid av nödvändiga beställningar föreslår nämnden att kostnadsramen för telefonväxel ökas från nuvarande 100 000 kr. till 800 000 kr. Ramen bör enligt nämnden betecknas som delram.

Umeå universitet

Pedagogik, geografi samt franska och tyska språken. För allmän utrustning av de av Umeå stad förhyrda undervisningspaviljongerna har i gällande inrednings- och utrustningsplan uppförts en definitiv kostnadsram av 640 000 kr. Vidare har för undervisningsutrustning för fysikämnen uppförts en definitiv ram av 860 000 kr.

För undervisningsutrustning för ämnet geografi, som tills vidare skall inrymmas i paviljongerna, föreslår utrustningsnämnden nu en delram av 110 000 kr.

Kostnaden för erforderlig undervisningsutrustning för ämnet pedagogik, som under innevarande budgetår tillfälligt kunnat inrymmas i paviljongerna, beräknar nämnden till ca 20 000 kr. För inredning av de lokaler utanför paviljongerna, som enligt nämnden måste anskaffas, beräknar nämnden ett belopp av 15 000 kr. Med hänsyn härtill föreslår nämnden att en delram av 35 000 kr. fastställs för ämnet pedagogik.

För inredning och utrustning av lokaler i folkskoleseminariet i Umeå för engelska språket har anvisats 64 000 kr. (prop. 1964: 74; SU 94; rskr 214). Från höstterminen 1965 avses undervisning komma att meddelas även i franska och tyska språken. Lokaler för nämnda ämnen förutsättes komma att upplåtas i seminariebyggnaden. För inredning av ifrågavarande lokaler föreslår utrustningsnämnden att en delram av 30 000 kr. uppföres i inrednings- och utrustningsplanen.

Konsthögskolan

Nya lokaler för arkitekturskolan m. m. Genom beslut den 16 oktober 1964 medgav Kungl. Maj:t, att sjöfartsstyrelsens sjökartebyrås f. d. byggnad på Skeppsholmen finge upplåtas för konsthögskolans räkning. Byggnadsstyrelsen bemyndigades iordningställa lokalerna för högskolans arkitekturskola samt kansli och teoretiska undervisning. Kostnaderna för inredning och utrustning av lokalerna beräknas enligt akademiens framställning den 7 september 1964 och en kompletterande skrivelse från akademien den 15 oktober 1964 till 132 470 kr.

Departementschefen

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 4 juni 1964 ställdes till utrustningsnämndens för universitet och högskolor förfogande — utöver vad som tidigare disponerades av nämnden — 29 585 000 kr. att disponeras för ändamål upptagna i en inrednings- och utrustningsplan för universitet, högskolor m. m. I denna plan har för de olika utrustningsföretagen angivits av riksdagen godkända kostnadsramar. Dessa ramar är antingen definitiva ramar, d. v. s. avser hela kostnaden för ifrågavarande företag, eller delramar t. o. m. budgetåret 1964/65, vilket innebär att slutlig kostnadsberäkning av företaget i fråga ej varit möjlig att genomföra och att ytterligare kostnader i regel torde vara att förvänta.

I det föregående har redogörelse endast lämnats för de förslag som jag funnit böra prövas i förevarande sammanhang. Med anledning av vad som redovisats förordar jag att följande nya och ändrade kostnadsramar godkännes, nämligen

Läroanstalt/institution (motsvarande)	Ny ram eller ändring av tidigare ram (1000-tal kr.)	Kostnadsram (1000-tal kr.)		
		definitiv ram	delram t. o. m. 30/6 1965	art ¹
1	2	3	4	5
<i>Lunds universitet</i>				
Ombyggnad av gamla tvätteribyggnaden och gamla köksbyggnaden vid Lunds lasarett.....	+ 200		500	2 b
<i>Stockholms universitet</i>				
Utökade lokaler i kv. Vega:				
Genetik.....	+ 140	140		3
Slaviska språk.....	+ 20	20		3
Vissa lokaler i kv. Kungstenen:				
Allmän utrustning.....	+ 150	300		2 b
Kvartärgeologi.....	+ 150	300		2 b
Analytisk kemi.....	+ 400		400	3
Telefonväxel, matsal m. m.....	— 100	220		2 a
Telefonväxel.....	+ 800		800	3
<i>Umeå universitet</i>				
Pedagogik.....	+ 35		35	3
Geografi.....	+ 110		110	3
Franska och tyska.....	+ 30		30	3
<i>Konsthögskolan</i>				
	+ 120		120	3

¹ Art av kostnadsram för respektive företag:

1. Av statsmakterna redan godtagen kostnadsram.
- 2 a. Förslag till förändrad kostnadsram (tidigare fastställd som definitiv ram).
- 2 b. Förslag till förändrad kostnadsram (tidigare fastställd som delram).
3. Förslag beträffande tidigare ej behandlad kostnadsram (ny kostnadsram).

I den nybyggnad för högre utbildning och forskning i kemi vid universitetet i Stockholm som nu projekteras avses ämnet analytisk kemi erhålla permanenta lokaler. Jag förutsätter att den anskaffning som nu sker kommer att beaktas vid planeringen av inredning och utrustning för nybyggnaden.

I enlighet med vad nämnden föreslagit uppför jag en ny kostnadsram för telefonväxel av 800 000 kr. Ramen bör betecknas som delram. I samband härmed bör den i gällande inrednings- och utrustningsplan uppförda definitiva kostnadsramen för telefonväxel, matsal m. m. sänkas med 100 000 kr. Hittills nedlagda kostnader för provisorisk telefonväxel bör redovisas under den nu uppförda nya kostnadsramen.

I förevarande sammanhang finner jag angeläget framhålla att de kostnadsramar som fastställs för inredning och utrustning i första hand bör ianspråktagas för tillgodoseende av utbildningens behov. Först sedan erforderliga inrednings- och utrustningsresurser ställts till förfogande för detta ändamål bör återstående ramutrymme få ianspråktagas för andra behov. Samråd vad beträffar önskvärd utbildningskapacitet etc. för de olika ämnen synes böra ske såväl med vederbörande lokal- och utrustningsprogramkommitté som med universitetskanslersämbetet även vad gäller de objekt för vilka nämnden utarbetat förslag till kostnadsramar m. m.

De ifrågavarande kostnadsramarna bör endast utnyttjas i den utsträckning som under utrustningsarbetets gång befinnes nödvändigt. Varje möjlighet till besparing bör tagas till vara under det fortsatta arbetet med utrustningsföretagen.

Finansieringen av företagen bör såsom nämnden föreslagit ske på så sätt, att nämnden medgives att anlita för nämnden tillgängliga medel för att under budgetåret 1964/65 bestrida uppkommande kostnader för inredning och utrustning intill högst de belopp, som angivits som ram för vederbörande företag.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående förordat beträffande vissa kostnader för inredning och utrustning vid universitetet i Lund, Stockholm och Umeå samt vid konsthögskolan.

F. Lärarutbildning

[4] 38. **Lärares fortbildning m. m.** Reservationsanslaget Lärares fortbildning m. m. har i riksstaten för innevarande budgetåret uppförts med 9 880 000 kr. Dessa medel är huvudsakligen avsedda att tillgodose behovet av fortbildning för grundskolans lärare.

I utlåtande den 14 februari 1964 över gymnasieutredningens och fackskoleutredningens betänkanden har *skolöverstyrelsen* föreslagit, att på tilläggsstat för budgetåret 1964/65 uppföres 3,5 milj. kr., avsedda för fortbildning med sikte på genomförandet av gymnasie- och fackskolereformerna. Överstyrelsen understryker i sin motivering för förslaget, att det i anslutning till nämnda reformer är nödvändigt att under en övergångstid anordna en på det nya gymnasiet och fackskolan direkt inriktad lärarfortbildning av betydande omfattning. Detta kräver, framhåller överstyrelsen, särskilda medel dels för framställning av studiematerial, studieplaner och anvisningar m. m. dels — och framför allt — för en intensiv kursverksamhet. Överstyrelsen räknar med att det för innevarande budgetår begärda beloppet skall möjliggöra kurser av olika slag och längd för inemot ett tusental lärare.

Departementschefen

Gymnasieutredningen har för ifrågavarande ändamål preliminärt uppskattat kostnaderna för budgetåret 1964/65 till ca 1 milj. kr. Skolöverstyrelsen har föreslagit att 3,5 milj. kr. anvisas för innevarande budgetår. För egen del finner jag, sedan numera större klarhet vunnits om behovet av förberedande lärarfortbildning inför gymnasie-fackskolereformen och om kostnaderna därför, en uppräknig erforderlig. På grundval härav och med hänsyn till angelägenheten av att tiden fram till reformens genomförande utnyttjas på effektivast möjliga sätt anser jag, såsom jag också framhållit i prop. 1964: 171, att medel i den av skolöverstyrelsen beräknade omfattningen bör ställas till förfogande för innevarande budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lärares fortbildning m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

[5] **24. Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund.** I investeringsplanen för universitetet i Lund upptages bl. a. en kostnadsram av 450 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963 för nybyggnad för observatorium på Romeleåsen. En utförlig redogörelse för detta byggnadsföretag lämnades i prop. 1964: 72 (s. 41 f. och 48). I enlighet med riksdagens beslut i anledning av nämnda proposition (SU 72; rskr 191) uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 4 juni 1964 åt byggnadsstyrelsen att utföra den ifrågavarande byggnaden.

Med skrivelse den 19 oktober 1964 har byggnadsstyrelsen anmält att en på grundval av inkomna anbud upprättad kostnads kalkyl givit vid handen att kostnaden för byggnadsföretaget torde komma att med ca 80 000 kr. överstiga den fastställda kostnadsramen, som enligt prisläget den 1 juli 1964 motsvaras av beloppet 465 000 kr. Styrelsen finner icke troligt att ett förnyat anbuds förfarande vid senare tidpunkt leder till lägre kostnader.

Departementschefen

Med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anmält förordar jag, att den av styrelsen föreslagna kostnadsramen, 545 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964, godkännes.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående förordat angående nybyggnad för observatorium på Romeleåsen.

[6] **25. Byggnadsarbeten vid vissa universitet och högskolor.** Av skäl som redovisades i årets statsverksproposition (bil. 10 s. 627 ff.) har investeringsanslagen till universiteten — bortsett från universiteten i Uppsala och Lund — och högskolorna tillhörande ecklesiastikdepartementets område fr. o. m. innevarande budgetår sammanförts till ett gemensamt anslag, benämnt Byggnadsarbeten vid vissa universitet och högskolor. Under denna anslagsrubrik har i riksstaten för budgetåret 1964/65 uppförts ett investeringsanslag av 30 335 000 kr. till byggnadsarbeten vid universiteten i Göteborg, Stockholm och Umeå samt vid karolinska mediko-kirurgiska institutet och de tekniska högskolorna.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1964 bl. a. gjort framställning om anslag på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1964/65. Styrelsen har vidare hemställt, att vissa byggnadsföretag m. m. måtte underställas riksdagens prövning under hösten 1964. Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Universitetet i Göteborg

Nybyggnad för humanistiska fakulteten, etapp I

Närmare redogörelse för detta byggnadsföretag lämnades senast i prop. 1964: 1 (bil. 10 s. 634). Sprängningsarbetena för etapp I, som omfattar institutionslokaler för universitetets språkvetenskapliga sektion, påbörjades i oktober 1963.

I skrivelse den 24 juli 1964 anmälde byggnadsstyrelsen, att en på grundval av inkomna anbud upprättad kostnadskalkyl givit vid handen att kostnaden för byggnadsföretaget trots gjorda reduceringar torde komma att med ca 200 000 kr. överstiga den fastställda kostnadsramen av 3 200 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964. Kostnadsökningen berodde enligt styrelsen på dels ökade projekteringskostnader, dels arbetskraftssituationen.

Genom beslut den 6 augusti 1964 medgav Kungl. Maj:t att arbetena finge påbörjas utan hinder av den ifrågavarande kostnadsökningen. Enligt byggnadsstyrelsen föreligger nu möjligheter att nybyggnaden till vissa delar skall kunna tagas i bruk fr. o. m. höstterminen 1965.

Universitetet i Stockholm

Ersättning till Skogs- och lantbruksakademien

I skrivelse den 12 juni 1963 framlade djurgårdsnämnden efter samråd med byggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen förslag rörande avvecklingen av Skogs- och lantbruksakademiens nyttjanderätt till Experimentalfältet å Norra Djurgården i Stockholm (Frescatiområdet). Med anledning härav föreskrev Kungl. Maj:t, i enlighet med riksdagens bemyndigande (prop. 1959: 106; SU 103; rskr 256), genom beslut den 11 juli 1963 bl. a., att akademiens nyttjanderätt till Experimentalfältet med undantag av tre mindre områden skulle upphöra, räknat från den 1 juli 1963. Såsom redovisades i årets statsverksproposition (bil. 10 s. 642) erhöll akademien som ersättning för till staten överlåtna byggnader m. m. ett belopp av 1 550 000 kr. I enlighet med vad som förordades i 1963 års statsverksproposition (bil. 10 s. 667) redovisades nämnda belopp under anslagsposten till försörjningsåtgärder, delposten till särskilda utgifter, i investeringsplanen för universitetet i Stockholm.

Med skrivelse den 29 juni 1964 har djurgårdsnämnden nu underställt Kungl. Maj:ts prövning en mellan nämnden och akademien villkorligt träffad överenskommelse angående upphörande av akademiens återstående nyttjanderätt till delar av Experimentalfältet. Överenskommelsen, som ingåtts efter samråd med byggnadsstyrelsen, har följande lydelse.

»Mellan Kungl. Maj:t och kronan genom djurgårdsnämnden och Kungl. Skogs- och lantbruksakademien (nedan kallad SLA) har denna dag träffats följande överenskommelse angående upphörande av SLA:s återstående nyttjanderätt till delar av Experimentalfältet å Norra Djurgården i Stockholm:

§ 1.

Mom. 1. SLA överlåter till Kungl. Maj:t och kronan med äganderätt följande byggnader å Experimentalfältet:

A. Akademiens del av den s. k. stora institutionsbyggnaden med tillträde den 1 januari 1965;

B. Akademiens museibygnad med tillträde den 1 oktober 1967, dock att kronan skall äga rätt att dessförinnan tillträda byggnaden under förutsättning att kronan ombesörjer och bekostar av Nordiska museet godkänd förvaring av i byggnaden befintliga museiföremål. Erforderlig märkning, fotografering och inpackning av föremålen skall ske före magasineringen;

C. Akademiens s. k. bostadsvilla och tillhörande uthus med tillträde den 1 januari 1965.

De överlåtna byggnaderna äro å bifogade ritning, märkt Djurgårdsnämnden nr 6299, angivna under beteckningarna A, B och C respektive.

Mom. 2. Vid kronans tillträde av överlåten byggnad upphör SLA:s nyttjanderätt till respektive tomtplats.

§ 2.

Mom. 1. Kungl. Maj:t och kronan upplåter till SLA med tomträtt det område av kvarteret Vega i Stockholm, som finnes angivet med röda begränsningslinjer å bifogade ritning, märkt Djurgårdsnämnden nr 6300, och överlåter samtidigt till SLA med äganderätt den å området befintliga s. k. Gamla Bergsskolan, som då skall vara utrymd. Övriga byggnader å området ingå ej i överlåtelsen och skola av kronan bortföras före tillträdet. För tomträttsupplåtelsen, som sker från och med den 1 juli 1968, skola gälla de villkor, som angivas i bifogade förslag till tomträttskontrakt.

Mom. 2. Den s. k. bostadsvillan uthyres till SLA intill den 1 oktober 1968 mot en fast årlig hyra av 10 000: — kronor och med skyldighet för SLA att svara för villans yttre och inre underhåll, uppvärmning och övriga driftskostnader ävensom för vård och underhåll av erforderligt tomtområde. Såframt icke särskild överenskommelse om förlängning av hyresrätten träffas, upphör densamma att gälla den 1 oktober 1968 utan särskild uppsägning, varvid villan skall vara utrymd genom SLA:s försorg. De nuvarande lägenhetsinnehavarna skola dock dessförinnan hava anvisats godtagbara lägenheter genom kronans förmedling. Vid förtida avflyttning upphör hyresrätten så snart båda lägenheterna utrymts.

Mom. 3. I ersättning för de av SLA överlåtna byggnaderna och avståendet av nyttjanderätten till tomtplatserna betalar Kungl. Maj:t och kronan, utöver i mom. 1 ovan i denna paragraf angivet vederlag, till SLA i ett för allt enmiljontvåhundra sjuttiofemtusen (1 275 000) kronor. Beloppet utbetalas med 650 000 kronor en månad efter det att denna överenskommelse godkänts av Kungl. Maj:t, med 400 000 kronor vid kronans tillträde av museibygnaden och med återstoden så snart SLA omhändertagit sina å Experimentalfältet förvarade museiföremål.

§ 3.

Mom. 1. Därest kronan icke begagnat sig av sin rätt att enligt § 1 mom. 1 B ovan magasinera museiföremålen och taga museibygnaden i anspråk före den 1 oktober 1967, åligger det SLA att senast nämnda dag hava utrymt museibygnaden å Experimentalfältet.

Därest SLA på grund av omständigheter, varöver SLA ej kunnat råda, icke vid nämnda tidpunkt hunnit iordningställa ersättningslokaler för musei-

föremålen, skall kronan bestrida kostnaderna för föremålens magasinering tills ersättningslokaler ordnats av SLA, dock längst intill den 1 oktober 1970.

Mom. 2. Kungl. Maj:t och kronan bestrider kostnaderna för flyttning av förutnämnda museiföremål till den nya förvaringsplatsen i Julita eller annan plats för ett nytt museum. Kronan äger rätt att ombesörja flyttningen.

§ 4.

SLA avstår i och med denna överenskommelse från ytterligare anspråk i anledning av upphörandet av akademiens nyttjanderätt till Experimental-fältet.

§ 5.

Förestående överenskommelse träffas under villkor om Kungl. Maj:ts godkännande.»

Av djurgårdsnämndens ovannämnda skrivelser den 12 juni 1963 och den 29 juni 1964 framgår bl. a. följande angående den s. k. stora institutionsbyggnaden.

Ifrågavarande byggnad uppfördes av Skogs- och lantbruksakademien (SLA) år 1838 och tillbyggdes år 1926 med anlitande av statsmedel. I enlighet med hemställen i prop. 1938: 211 beslöt riksdagen att godtaga SLA:s förslag om upplåtelse av akademiens del av byggnaden till statens lantbrukskemiska kontrollanstalt.

I mål angående expropriation av fastigheten Sporren nr 8 med adress Mäster Samuelsgatan 47 i Stockholm, vilken fastighet av kronan avgiftsfritt upplåtits till SLA, som där disponerade sammanträdes- och kanslilokaler, ingicks 1954 ett förlikningsavtal mellan byggnadsstyrelsen, SLA och Stockholms stads fastighetsnämnd. Enligt avtalet förband sig byggnadsstyrelsen bl. a. att bereda statens lantbrukskemiska kontrollanstalt nya lokaler, om möjligt senast den 1 juli 1958, för att möjliggöra för akademien att inflytta i stora institutionsbyggnaden på Experimental-fältet.

Sistnämnda fråga behandlades sedermera i prop. 1956: 77 angående omorganisation av statens lantbrukskemiska kontrollanstalt samt av kemiska analyslaboratoriet vid lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök m. m. Genom anstaltens beslutade förläggning till Ultuna möjliggjordes, enligt vad dåvarande chefen för jordbruksdepartementet uttalade i nämnda proposition, att stora institutionsbyggnaden å Experimental-fältet skulle bli disponibel för SLA.

Då utbyggnaden av universitetet i Stockholm lett till att SLA icke kan ianspråktaga stora institutionsbyggnaden bör staten enligt djurgårdsnämndens uppfattning medverka till att SLA på annat sätt erhåller en långsiktig lösning av sin lokalfråga. Efter samråd med Frescatikommittén och byggnadsstyrelsen har nämnden funnit att den i avtalet nämnda s. k. gamla bergsskolan i kv. Vega synes kunna avstås av staten för SLA:s verksamhet.

För tomträttsupplåtelsen skall enligt överenskommelsen gälla de villkor som anges i ett till överenskommelsen fogat förslag till tomträttskontrakt. Kontraktet innebär bl. a. följande.

1. Akademien förbinder sig att icke till exteriören förändra gamla bergsskolan, vilken är byggnadsminnesmärke.

2. En inom tomten befintlig barackbyggnad skall före akademiens tillträde ha bortförts av staten.

3. Ritningar och beskrivningar med avseende på varje byggnadsåtgärd, för vars utförande byggnadslov erfordras, skall underställas byggnadsstyrelsen för godkännande.

4. Byggnaden får icke utan byggnadsstyrelsens godkännande användas till annat än akademiens ändamål.

5. För omprövning av tomträttsavgäldens belopp gäller minimiperioder om tjuu år och för uppsägning av tomträtten minimiperioder om fyrtio år.

Byggnadsstyrelsen har den 7 september 1964 avgivit yttrande över nämndens ifrågavarande framställning. Efter hörande av lokal- och utrustningsprogramkommittén för universitetet och högskolorna i Stockholm anför styrelsen i huvudsak följande.

I gamla bergsskolan är institutionen för slaviska språk vid Stockholms universitet nu inrymd. Då styrelsen inte med säkerhet kunnat bedöma om permanenta lokaler för institutionen kan färdigställas inom Frescatiområdet till den 1 juli 1968, då byggnaden enligt avtalet skall vara utrymd, har byggnadsstyrelsen träffat en hyresöverenskommelse med SLA som innebär att staten om så erfordras äger förhyra bergsskolan med tillhörande tomtområde till den 1 juli 1971.

SLA:s lokaler vid Hovslagargatan måste rivas i samband med att den s. k. Blasieholmsleden byggs. För ombyggnad av bergsskolan för akademiens behov åtgår ca ett år. Med anledning härav kan den nämnda hyresöverenskommelsen bringas att upphöra före den 1 juli 1971 om så är nödvändigt för att SLA icke skall ställas utan lokaler.

Med hänsyn till att den ifrågavarande hyresöverenskommelsen väsentligt minskat riskerna för en kostnadskrävande flyttning av den berörda institutionen har lokal- och utrustningsprogramkommittén icke haft någon erinran mot att den av djurgårdsnämnden föreslagna överenskommelsen godkännes. Byggnadsstyrelsen finner för sin del att överenskommelsen bör godtagas.

Universitetet i Umeå

Ny byggnad för lu-block

Byggnadsstyrelsen underställde med skrivelse den 17 april 1964 Kungl. Maj:ts prövning bl. a. huvudhandlingar för den första etappen och byggnadsprogram för den andra etappen av ett s. k. lu-block (lu = utbildning upp till tvåbetygsnivån), innehållande lokaler för utbildning i ämnena fysiologi, medicinsk fysik och medicinsk kemi samt för utbildning upp till tvåbetygsnivå i ämnena botanik, genetik, kemi, zoofysiologi och zoologi (jfr prop. 1964: 74 s. 28 och 81 f.).

I den första etappen inrymmer det kemiska övningslaboratorium, för vilket närmare redogörelse lämnades i prop. 1964: 1 (bil. 10 s. 644 f. och s. 659 ff.). Lokalprogrammet för laboratoriet har under projekteringen efter förslag av 1962 års umeåkommitté utökats med sju enheter utöver vad som redovisades i nämnda proposition. För att ett uppförande av lu-blocket

i flera etapper icke skulle medföra en fördyring, projekterades etapp I att omfatta 24 rumsenheter utöver vad som erfordrades för övningslaboratoriet. De ifrågakvarande enheterna avsågs för övriga ämnen inom blocket. I förhållande till byggnadsprogrammet för laboratoriet minskades etappen med en hörsal om 80 platser.

I enlighet med riksdagens bemyndigande (prop. 1964: 2; bil. 6; SU 21; rskr 69) uppdrog Kungl. Maj:t den 6 maj 1964 åt byggnadsstyrelsen att utföra etapp I av lu-blocket inom en kostnadsram av 6 500 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963. Byggnadsarbetena påbörjades under juli månad 1964. Såvitt byggnadsstyrelsen nu kan bedöma föreligger vissa möjligheter att erforderliga lokaler skall kunna iordningställas i sådan tid att undervisning i naturvetenskaplig kemi planenligt kan påbörjas hösten 1965.

Sedan en av umeåkommittén vid sammanträde, den 29 maj 1964 föreslagen ökning av lokalprogrammet om 5 enheter beaktats, kan programmet för etapp II sammanfattas sålunda.

	Enheter
Genetik	27,5
Botanik	57,5
Zoologi	53,0
Zoofysiologi	19,5
Fysiologi och medicinsk fysik	22,0
Botanik, zoofysiologi och zoologi, gemensamt	1,0
Botanik och zoologi, gemensamt	12,0
Zoofysiologi, fysiologi och medicinsk fysik, gemensamt	10,0
Vissa servicelokaler, gemensamt	8,0
Lektions- och seminarierum, gemensamt	26,0
Summa	236,5

Den intagningskapacitet per termin, för vilken lokalerna beräknats, framgår av följande sammanställning.

	Ett betyg	Två betyg	Övriga
Genetik			
hösttermin		48	
vårtermin	24	24	
Botanik	24	48	
Zoologi	24	48	
Zoofysiologi	24	48	
Fysiologi och medicinsk fysik			
medicinsk utbildning			41
odontologisk utbildning			30
blandad utbildning			10—15

Enligt de i prop. 1961: 108 och prop 1964: 74 redovisade tidsplanerna för utbyggnaden av utbildningen skall undervisningen i de olika ämnena påbörjas enligt följande:

Zoologi	höstterminen 1966
Fysiologi och medicinsk fysik	vårterminen 1967

Genetik	höstterminen 1967
Botanik	höstterminen 1967

Genom att 24 rumsenheter finnes disponibla i etapp I kommer etapp II, som består av en s. k. treskeppig laboratoriebyggnad i tre våningar samt en byggnadskropp i två våningar som sammanbinder etapperna I och II (jfr prop. 1964: 74 s. 27), att omfatta ca 215 enheter jämte en föreläsningssal med 100 platser, som ersätter den sal om 80 platser som tidigare planerats för det kemiska övningslaboratoriet.

Genom beslut den 6 maj 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att utföra projektering av etapp II, som kostnadsuppskattats till 7 700 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963, vilket motsvaras av kostnaden 7 970 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964. Styrelsen räknar med att huvudhandlingar skall kunna underställas Kungl. Maj:ts prövning under november 1964. Med hänsyn till att Kungl. Maj:t medgivit, att projekteringen av ifrågavarande byggnadsetapp må fortsättas till bygghandlingar under den tid kostnadsberäkning verkställs och huvudhandlingarna prövas av Kungl. Maj:t, föreligger enligt styrelsen vissa möjligheter att byggnadsarbetena kan påbörjas redan under mars 1965.

Karolinska mediko-kirurgiska institutet

Tillbyggnad vid fysiologiska institutionen

Med skrivelse den 25 februari 1964 underställde byggnadsstyrelsen Kungl. Maj:ts prövning förslag till byggnadsprogram för tillbyggnad vid fysiologiska institutionen vid karolinska institutet. Av tillgängliga handlingar inhämtas bl. a. följande.

Enligt beslut av 1963 års riksdag (prop. 142; SU 112; rskr 264) har läkarutbildningskapaciteten i Stockholm från hösten 1963 ökat från 168 till 208 nybörjarplatser per år. Såsom redovisades i prop. 1963: 142 (s. 61) erfordras härför bl. a. en tillbyggnad vid fysiologiska institutionen. Läkarutbildningsberedningens förslag till lokalprogram omfattar 90 rumsenheter, varav 22 enheter för gemensamma seminarie- och lektionsrum, 54 enheter för ämnena anatomi, histologi, medicinsk kemi, fysiologi och medicinsk fysik samt 14 enheter för kapprum m. m. Med hänsyn till att ett av beredningen förordat lokaltillskott genom ombyggnad av den kemiska institutionsbyggnaden avstyrkts av byggnadsstyrelsen har lokalprogrammet utökats med 12 enheter för kemiska institutionen. Programmet för tillbyggnaden omfattar således tillhoppa 102 enheter.

Byggnadsstyrelsen har framhållit att projekteringsarbetet — med hänsyn till knappheten på byggnadsmark inom karolinska institutets område och den därav följande önskvärdheten av att exploateringen hålles hög — icke bör bindas snävt till lokalprogrammet.

Kungl. Maj:t uppdrog genom beslut den 23 april 1964 åt byggnadssty-

relsen att projektera tillbyggnaden t. o. m. färdiga huvudhandlingar och medgav därvid att projekteringen — med hänsyn till föreliggande speciella omständigheter — finge fortsättas till bygghandlingar under den tid kostnadsberäkning verkställes och huvudhandlingar prövas av Kungl. Maj:t. Vid projekteringsarbetet skulle styrelsen iakttaga vad som anfördes i en till beslutet fogad promemoria. Enligt promemorian skulle inte hinder föreligga mot att, om det av byggnadstekniska, ekonomiska eller andra skäl befanns vara starkt motiverat att uppföra en större tillbyggnad än ifrågavarande 102 enheter, hänsyn härtill togs vid projekteringen. Ställning till dispositionen av de eventuellt tillkommande utrymmena skulle tagas framdeles. I avvaktan härpå skulle utrymmena lämnas oinredda. Vid projekteringen skulle vidare kravet på största möjliga flexibilitet i fråga om utnyttjandet iakttagas.

I byggnadsprogrammet anmälde byggnadsstyrelsen att kostnaden för en tillbyggnad av ca 100 enheter uppskattats till 3 600 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963, vilket motsvaras av kostnaden 3 725 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964. De i nämnda belopp ingående kostnaderna för grundläggningsarbeten är förhållandevis höga beroende på de mindre goda grundförhållandena inom området. Kostnaderna för erforderliga försörjningsåtgärder, som delvis avser även en planerad tillbyggnad för flyg- och navalmedicin, uppskattades av styrelsen till 450 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963. Styrelsen räknar med att byggnadsarbetena skall kunna påbörjas under första kvartalet 1965. Tillbyggnaden avses kunna tagas i bruk fr. o. m. höstterminen 1966.

Tekniska högskolan i Lund

Nybyggnad för sektionen för väg- och vattenbyggnad

Såsom anmäldes i prop. 1963: 89 (s. 26 ff.) godkände Kungl. Maj:t genom beslut den 12 juli 1962 byggnadsprogram för nybyggnad för sektionen för väg- och vattenbyggnad. Till grund för byggnadsprogrammet låg ett av organisationskommittén för teknisk högskola i Lund utarbetat lokalprogram. Byggnadsstyrelsen uppskattade kostnaden för nybyggnaden till 19 500 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1961.

Med skrivelse den 27 april 1964 redovisade byggnadsstyrelsen huvudhandlingar för ifrågavarande nybyggnad. Kostnaden för nybyggnaden beräknades av styrelsen på grundval av nämnda handlingar och enligt prisläget den 1 juli 1963 till 19 milj. kr., varav för extraordinär grundläggning 800 000 kr., vilket motsvaras av 19 665 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964. Härtill kommer kostnader för erforderliga försörjningsåtgärder, vilka beräknats till 1 milj. kr.

De i huvudhandlingarna redovisade nettogolvytorna om sammanlagt 9 985 m² fördelar sig enligt följande.

Hörsalar	575 m ²
Seminarierum	228 m ²
Ritsalar	1 008 m ²
Kontorslokaler	1 694 m ²
Laboratorieutrymmen	5 809 m ²
Gemensamma utrymmen	671 m ²

I huvudhandlingarna föreslogs, att byggnadens souterrainvåning skulle utgrävas. Härigenom kunde ett förrådsutrymme om ca 400 m² tillkomma utöver nyss angivna utrymmen.

I en promemoria den 23 juni 1964 anmälde byggnadsstyrelsen, att bjälklagskonstruktionen i laboreriehallarna kunde förenklas. En betydande besparing skulle därigenom bli möjlig. Denna fråga skulle närmare studeras vid den fortsatta projekteringen.

Genom beslut den 29 juni 1964 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att på grundval av de redovisade handlingarna fortsätta projekteringen fram till och med färdigställande av bygghandlingar samt att därefter för Kungl. Maj:t redovisa på anbud grundad kostnadsberäkning.

Byggnadsstyrelsen räknar nu med att nämnda redovisning skall kunna lämnas i februari 1965. Byggnadsarbetena torde kunna igångsättas omedelbart efter det att uppdrag lämnats styrelsen. Enligt styrelsen torde byggnaden kunna vara helt färdig vid höstterminens början 1967. Vissa lokaler beräknas dock kunna tagas i bruk redan fr. o. m. höstterminen 1966.

Departementschefen

I de i årets statsverksproposition (bil. 10 s. 657 ff.) redovisade investeringsplanerna för de lärosäten, för vilka investeringsmedel anvisats under förevarande anslag, beräknades i enlighet med vad berörda myndigheter föreslagit medelsförbrukningen för budgetåren 1963/64 och 1964/65 till 80 568 000 kr. respektive 81 096 000 kr. Med hänsyn till vunna erfarenheter rörande differensen mellan beräknade och faktiska investeringsutgifter reducerades nämnda belopp med 30 % respektive 20 %, d. v. s. med ca 40 milj. kr., vid beräkningen av investeringsanslaget för budgetåret 1964/65 (jfr prop. 1964: 1 bil. 10 s. 627 ff. och s. 669). Jag utgick därvid från att erforderlig medelsanvisning skulle kunna ske på tilläggsstat till riksstaten, därest detta skulle visa sig nödvändigt för att den förutsatta byggnadsverksamheten icke skulle försenas på grund av otillräcklig medelsanvisning.

Medelsreservationen per den 1 juli 1964 var ca 49 milj. kr. För budgetåret 1964/65 har på ordinarie riksstat anvisats 30 335 000 kr., varför sammanlagt närmare 80 milj. kr. under innevarande budgetår står till förfogande för byggnadsverksamheten vid de ifrågavarande universiteten och högskolorna.

Huruvida ytterligare medelsanvisning erfordras under det nu löpande

budgetåret är för närvarande mycket svårt att bedöma. Ett bättre underlag för en sådan bedömning kommer emellertid att föreligga senare under budgetåret. Jag avser att om så erfordras taga upp denna fråga till behandling i samband med kommande förslag i fråga om utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65.

I det föregående har redogörelse lämnats endast för de byggnadsföretag m. m. som jag med hänsyn till arbetenas påbörjande eller av andra skäl ansett böra redovisas för riksdagen i förevarande sammanhang.

Jag kommer i det följande att för varje läroanstalt redovisa mina ställningstaganden rörande de olika byggnadsföretagen. Kostnaderna för de till dessa hörande försörjningsåtgärderna torde inrymmas i de tidigare fastställda kostnadsramarna. Innan sistnämnda arbeten påbörjas torde erforderliga handlingar få prövas av Kungl. Maj:t.

Universitetet i Göteborg. Byggnadsstyrelsen har såsom redovisats i det föregående genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 augusti 1964 bemyndigats att igångsätta de egentliga byggnadsarbetena för första etappen av nybyggnaden för humanistiska fakulteten vid universitetet i Göteborg utan hinder av att kostnaden för byggnadsföretaget beräknats komma att överstiga den fastställda kostnadsramen. Kostnadsökningen — ca 200 000 kr. — som torde bero på omständigheter över vilka byggnadsstyrelsen icke kunnat råda, i första hand arbetskraftssituationen, synes i förevarande sammanhang böra anmälas för riksdagen. I investeringsplanen för universitetet i Göteborg bör kostnadsramen för ifrågavarande företag höjas med 200 000 kr. till 3 400 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964.

Universitetet i Stockholm. Såsom framgår av det föregående har riksdagen i anledning av prop. 1959: 106 bemyndigat Kungl. Maj:t att besluta i vilken ordning Skogs- och lantbruksakademiens nyttjanderätt till Experimentalfältet skall upphöra. Hittills har till akademien utbetalats 1 550 000 kr. i ersättning för byggnader m. m. som överlåtits till staten. Det nu förevarande av djurgårdsnämnden framlagda förslaget till överenskommelse angående upphörande av akademiens återstående nyttjanderätt avser tre mindre områden med där uppförda byggnader. Överenskommelsen innebär bl. a. att till akademien i ersättning för byggnaderna m. m. skall överlätas med äganderätt den s. k. gamla bergsskolan i kv. Vega och att den till gamla bergsskolan hörande tomtmarken skall mot formell avgift upplåtas till akademien med tomträtt. Vidare skall till akademien utbetalas ett belopp av 1 275 000 kr.

Frågan om överlåtelse av gamla bergsskolan samt om upplåtelse av den tillhörande tomtmarken med tomträtt är av den art att den bör underställas riksdagens prövning.

För egen del finner jag det i likhet med djurgårdsnämnden rimligt — icke

minst med hänsyn till tidigare uttalanden i ämnet — att staten medverkar till en lösning av akademiens lokalfråga.

Enligt överenskommelsen skall gamla bergsskolan vara utrymd den 1 juli 1968. Byggnadsstyrelsen har emellertid träffat en hyresöverenskommelse med akademien som innebär att institutionen för slaviska språk, som nu är inrymd i byggnaden, under vissa förutsättningar kan disponera de nuvarande lokalerna till den 1 juli 1971. Härigenom har riskerna minskats för att det skall bli nödvändigt med en kostsam flyttning av institutionen i avvaktan på att permanenta lokaler anordnas inom Frescatiområdet.

I förevarande sammanhang vill jag erinra om att byggnaden är kulturminnesmärke. Det av nämnden redovisade förslaget till tomträttskontrakt synes innebära tillräckliga garantier för att de kulturhistoriska värdena bevaras för framtiden.

Mot bakgrund av det anförda finner jag mig kunna tillstyrka överlåtelsen av gamla bergsskolan och tomträttsupplåtelsen av den tillhörande tomtmarken. Jag föreslår därför, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att godkänna överenskommelsen i denna del. Under förutsättning av att nämnda bemyndigande erhålles avser jag att föreslå Kungl. Maj:t att tomträttskontrakt ingås med akademien av i huvudsak det innehåll som framgår av ett till överenskommelsen fogat förslag.

I investeringsplanen för universitetet i Stockholm bör uppföras en särskild kostnadsram av 2 825 000 kr., vilket belopp motsvarar summan av det tidigare utbetalade beloppet av 1 550 000 kr. och det i den förevarande överenskommelsen ingående ersättningsbeloppet av 1 275 000 kr. Den befintliga ramen för försörjningsåtgärder, delposten till särskilda utgifter, torde i samband därmed böra minskas med 2 825 000 kr. till 1 525 000 kr.

Universitetet i Umeå. För den andra etappen av det s. k. lu-blocket i Umeå föreligger ännu icke kostnadsberäkning grundad på huvudhandlingar. Det är utomordentligt angeläget att tidsplanen för utbyggnaden av universitetet i Umeå hålles. Jag förordar därför, med stöd av uttalandet vid 1960 års riksdag (prop. 119; SåU 1 s. 69) rörande en särbehandling i vissa fall av ärenden sammanhängande med utbyggnaden av universitet och högskolor, att riksdagens godkännande av en preliminär kostnadsram — motsvarande den uppskattade kostnaden av 7 970 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964 — inhämtas.

Karolinska institutet. Såsom framgår av det föregående uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 23 april 1964 åt byggnadsstyrelsen att utföra projektering av en tillbyggnad vid fysiologiska institutionen. Mot bakgrund av knappheten på byggnadsmark inom institutets område och den därav följande önskvärdheten av en hög exploatering medgav Kungl. Maj:t därvid att, om det av byggnadstekniska, ekonomiska eller andra skäl befanns starkt motiverat att uppföra en tillbyggnad som innehöll mer lokaler än vad som

upptagits i lokalprogrammet om 102 enheter, hinder icke skulle föreligga att vid projekteringen hänsyn togs till angivna skäl.

Huvudhandlingar för nybyggnaden har ännu icke färdigställts. Den föreliggande kostnadsuppskattningen lydande på 3 725 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964, vilken grundar sig på ett lokalprogram omfattande ca 100 enheter, får med hänsyn till att byggnadsföretagets omfattning icke slutligt avgjorts betraktas som förhållandevis osäker.

Då det emellertid är synnerligen väsentligt att de lokalbehov tillgodoses som sammanhänger med den beslutade ökningen av läkarutbildningskapaciteten i Stockholm, förordar jag med hänvisning till det ovan nämnda uttalandet vid 1960 års riksdag, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens godkännande av en preliminär kostnadsram av 3 750 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964.

Tekniska högskolan i Lund. Kostnaden för nybyggnaden för sektionen för väg- och vattenbyggnad har på grundval av huvudhandlingar beräknats till 19 665 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964. Såsom redovisats i det föregående torde enligt byggnadsstyrelsen en besparing kunna göras om bjälklagskonstruktionen i laboratoriehallen förenklades. Vid det pågående projekteringsarbetet studeras denna fråga närmare. I avvaktan på att en på anbud grundad kostnadsräkning upprättats förordar jag, att en preliminär kostnadsram av 19 665 000 kr. godkännes.

I enlighet med vad jag i det föregående förordat bör följande nya och ändrade kostnadsramar, vilka är beräknade enligt prisläget den 1 juli 1964, godkännas, nämligen

Universitetet i Göteborg

Nybyggnad för humanistiska fakulteten, etapp I 3 400 000

Universitetet i Stockholm

Ersättning till Skogs- och lantbruksakademien 2 825 000

Försörjningsåtgärder

Försörjningsåtgärder

c) Särskilda utgifter 11 525 000

Universitetet i Umeå

Nybyggnad för lu-block, etapp IIca 7 970 000

Karolinska mediko-kirurgiska institutet

Tillbyggnad vid fysiologiska institutionenca 3 725 000

¹ Delram t. o. m. 1964/65.

Tekniska högskolan i Lund

Nybyggnad för sekt. för väg- och vattenbyggnadca 19 665 000

Därest riksdagen icke har någon erinran däremot, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa slutgiltiga kostnadsramar för andra etappen av nybyggnaden för lu-block vid universitetet i Umeå och för tillbyggnaden vid fysiologiska institutionen vid karolinska institutet sedan huvudhandlingar, innefattande tillförlitlig kostnadsberäkning, redovisats av byggnadsstyrelsen. Den slutliga kostnadsramen för nybyggnaden för sektionen för väg- och vattenbyggnad vid tekniska högskolan i Lund torde böra fastställas av Kungl. Maj:t sedan en på anbud grundad kostnadskalkyl redovisats av byggnadsstyrelsen.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad jag i det föregående förordat godkänna överenskommelsen med Skogs- och lantbruksakademien i vad den avser överlåtelse av byggnad och upplåtelse av tomtmark till akademien;

b) godkänna vad jag i det föregående förordat beträffande vissa kostnader för byggnadsarbeten vid vissa universitet och högskolor.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Jan-Mats Lindahl

JORDBRUKSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler här- efter under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden an- gående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

DRIFTBUDGETEN

Nionde huvudtiteln

F. Forskning och undervisning på jordbrukets och trädgårdsnäringens område

[1] 13. Bidrag till Sveriges utsädesförening. Å riksstaten för budgetåret 1964/65 är under förevarande anslagsrubrik uppfört ett anslag av 3 049 000 kr.

Styrelsen för Sveriges utsädesförening hemställer, att på tilläggsstat an- visas 96 200 kr. för att täcka vissa personalkostnader.

Styrelsen anför, att ändrat avtal för den kollektivavtalsanställda perso- nalen medför en ökad kostnad av 88 450 kr. Merkostnaderna för arbets- givaravgifter till sjukförsäkring och tilläggs pensionering uppgår till 7 750 kr.

Styrelsen för lantbrukshögskolan tillstyrker utsädesföreningens förslag.

I detta sammanhang torde få anmälas ett den 24 juni 1964 av särskilt tillkallad utredningsman avgett betänkande angående *marknadsföringen av förädlingsresultat från Sveriges utsädesförening*.

Gällande ordning för marknadsföringen m. m.

Växtförädlingsverksamheten i Svalöv påbörjades 1886. Under de första åren svarade förädlarna själva för förökning och marknadsföring av de framställda sorterna. Det ansågs dock mindre ändamålsenligt att på detta sätt sammankoppla förädlingsarbetet med kommersiell verksamhet. Därför bildades 1891 Allmänna Svenska Utsädesaktiebolaget för att ta hand om sistnämnda verksamhet.

Enligt särskilda avtal lämnar bolaget ersättning till föreningen för rätten att marknadsföra dess sorter. I enlighet med 1913 fastställda stadgar för utsädesföreningen, vilka fortfarande gäller, skall dylika avtal för att bli giltiga godkännas av Kungl. Maj:t.

Samma år slöts ett tioårigt avtal, vilket dock redan 1918 ersattes av ett ej tidsbegränsat avtal. Enligt ett nytt avtal 1925 utgick ersättning till föreningen i form av en fast grundavgift jämte en tilläggsavgift med en procent av den del av bolagets årliga försäljning av föreningens originalvaror, som översteg 1,5 milj. kr. Tilläggsavgiften höjdes 1930 till två procent. Detta avtals giltighetstid avsågs bli minst fem år. När avtalet underställdes 1930 års riksdag uttalade denna dock (prop. 271; JoU 71; rskr. 273), att avtalstiden inte borde överskrida tre år samt anhöll om en utredning rörande de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna. Denna utredningsförslag ledde ej till annat än att lantbruksstyrelsen fick i uppdrag att inom den gällande organisationens ram verkställa en viss översyn av den statsunderstödda växtförädlingsverksamheten.

I anledning av uppdraget föreslog lantbruksstyrelsen 1933, att systemet med endast ett marknadsföringsorgan för utsädesföreningens förädlingsresultat skulle bibehållas. Styrelsen förordade vidare ett nytt avtal, vilket var förmånligare för föreningen än tidigare avtal. Förslaget godkändes sedermera av statsmakterna (prop. 104; JoU 50; rskr. 154). Ett nytt avtal tillkom 1938. Detta kunde inte uppsägas förrän tidigast efter fem år. Avtalet godtogs av riksdagen (prop. 1; IX ht s. 169; JoU 1 s. 54; rskr. 9).

Avtal som träffats efter 1938 har ej underställts riksdagens prövning. Dessa avtal har gällt för kortare tidsperioder och i huvudsak inte inneburit annan ändring än att ersättningsbeloppet efter hand höjts.

Det senaste av Kungl. Maj:t godkända avtalet avsåg tiden den 1 oktober 1961—30 september 1962. Samtidigt reglerades vissa spörsmål, som uppstått på grund av utsädesbolagets förvärv av Otto J. Olson & Sons AB i Hammenhög vilket företag bedriver såväl växtförädling av åkerbruks- och trädgårdsväxter som förökning och försäljning av utsäde och fröer av dessa växter. Avtalet innebar, att föreningen garanterades en ersättning på minst 500 000 kr. Efter den 1 oktober 1962 har utsädesbolaget — oavsett att något av Kungl. Maj:t godkänt avtal inte förelegat — betalat ersättning till för-

eningen enligt sist gällande avtal. Föreningen har å sin sida alltså till bolaget överlämnat framkomna sorter.

År 1960 tillkallades en särskild utredningsman för att verkställa utredning angående de ekonomiska och organisatoriskt-tekniska frågor, som kunde väntas uppkomma vid utsädesföreningen i samband med att särskilda växtförädlingsavgifter blev tillgängliga. Utredningen, benämnd 1960 års Svalövsutredning, hade också att undersöka i vad mån införandet av växtförädlingsavgifterna påverkade föreningens förhållande till utsädesbolaget.

Den 26 september 1963 träffade föreningen och bolaget ett nytt tioårigt avtal, vilket överlämnades till Kungl. Maj:t för godkännande. Enligt detta skulle ersättningen till föreningen utgå i form av en årlig grundavgift av 300 000 kr. och en tilläggsavgift beräknad på grundval av bolagets försäljning. I anledning av avtalet erbjöd sig Aktiebolaget Hallands Frökontor att marknadsföra utsädesföreningens sorter, varvid ersättning skulle utgå med en årlig grundavgift av 450 000 kr. och en tilläggsavgift beräknad enligt samma grunder, som angetts i avtalet mellan föreningen och utsädesbolaget.

Den 23 oktober 1963 avlämnade 1960 års Svalövsutredning betänkande angående ekonomiska och organisatoriska frågor rörande Sveriges utsädesförening. I betänkandet framlades bl. a. förslag i fråga om marknadsföringen av föreningens sorter.

I beslut den 3 januari 1964 fann Kungl. Maj:t att ställning ej borde tas till förslagen om marknadsföring av föreningens växtförädlingsprodukter utan att viss ytterligare utredning i ämnet verkställdes. Samma dag tillkallades en särskild utredningsman med uppgift att — efter överläggningar med utsädesföreningen, utsädesbolaget och andra intressenter — framlägga förslag till lösning av frågan om marknadsföringen.

1964 års utredning

Beträffande *organisationen av marknadsföringen av föreningens förädlingsresultat* anför utredningen, att tre olika alternativ övervägts. Det första innebär att föreningen själv svarar för förökning och marknadsföring av sina nya sorter. Alternativet avvisas av utredningen dels på grund av att denna organisation redan prövats med mindre gott resultat, dels med hänsyn till de stora investeringar i mark och anläggningar, som skulle komma att krävas. Enligt det andra alternativet överlämnas sortmaterialet för förökning och försäljning till ett flertal företag. Detta alternativ anser utredningen vara mindre lämpligt med hänsyn till bl. a. svårigheten för föreningen att tillfredsställande kontrollera verksamheten. Det tredje alternativet, som i princip motsvarar vad som nu tillämpas, innebär att föreningen överlåter sina sorter för förökning och försäljning till ett enda fristående företag.

Utredningen uttalar, att kravet på tillfredsställande kontroll av förökning och marknadsföring enligt utsädesföreningens mening kan helt tillgodoses vid det tredje alternativet. Även föreningens önskemål om största möjliga ekonomiska utbyte av marknadsföringen uppfylls. För egen del understryker utredningen fördelarna med det tredje alternativet men framhåller, att det är ett ovillkorligt krav att marknadsföringsorganet inte diskriminerar andra utsädesföretag eller vissa avnämmarkategorier.

Utredningen prövar här efter frågan om Aktiebolaget Hallands Frökontor som ensam förökare och marknadsförare av utsädesföreningens växtmaterial. Utredningen avvisar därvid erbjudandet från frökontoret främst med hänvisning till svårigheten för detta att tillgodose utsädesföreningens behov av försöksmark i anslutning till dess anläggningar i Svalöv.

Mot bakgrunden av det anförda har utredningen tagit upp överläggningar om *nytt avtal mellan utsädesföreningen och utsädesbolaget om marknadsföringen*. Syftet har därvid bl. a. varit att få till stånd ett avtal som är förenligt med gällande näringsfrihetslagstiftning. Överläggningarna har gett till resultat ett den 5 juni 1964 träffat nytt avtal för tiden den 1 oktober 1963—den 1 oktober 1973. Utredningen förordar, att detta avtal godkänns av Kungl. Maj:t.

Avtalet innebär i huvudsak att föreningen upplåter till bolaget ensamrätten att utom och inom landet utnyttja föreningens rätt till sina sorter. Bolaget åtar sig därvid att saluhålla utsäde i efterfrågade kvantiteter på skäliga och i förhållande till köpens storlek lika villkor. Hänsyn till en eventuell svensk anslutning till den internationella konventionen rörande skydd för växtförädlingsprodukter har tagits genom att det klart utsagts, att avtalet ej gäller sorter, som kan komma att omfattas av ett utvidgat rättsskydd. Bolagets ersättning till föreningen utgår med 1,5 procent av bolagets och dess dotterbolags fakturerade försäljning av utsädesvaror framställda av föreningens växtförädlingsmaterial. Därutöver skall bolaget betala en tilläggsavgift på 35 procent av samtliga belopp, som bolaget vid försäljning utom landet av föreningens sorter erhåller utöver sina svenska katalogpriser i form av överpriser, royalties, offentligrättsliga avgifter m. m., ävensom lika stor del av de överpriser bolaget erhåller utöver sina originalpriser vid försäljning inom landet av eliter av sorterna.

I avtalet har vidare bestämts, att bolagets avgift under det första avtalsåret skall utgöra minst 450 000 kr. Detta garantibelopp — liksom för övrigt föreningens ersättning till bolaget för försöksjordar — skall justeras i enlighet med förändringen i det kostnadsprisindex, som används vid jordbruksregleringen. Om detta index senare bortfaller, skall ett motsvarande index tillämpas. Ersättningen till föreningen skulle om dessa grunder hade tillämpats räkenskapsåret 1962/63 ha uppgått till ca 475 000 kr.

Det stadgas vidare i avtalet att bolaget och dess nuvarande och blivande dotterbolag inte får bedriva egen växtförädlingsverksamhet i Svalöv och att de inte heller på annan plats får — med undantag av sorter som redan vid avtalets undertecknande bearbetades av dotterbolagen — bedriva växtförädlingsverksamhet annat än med sådana växtslag som inte bearbetas av föreningen. Bolaget får endast som komplettering i servicesyfte och i samråd med föreningens styrelse föröka och distribuera andra utsädesvaror än

sådana, som framställts på grundval av föreningens växtförädlingsmaterial.

Enligt det nya avtalet skall Kungl. Maj:t utse en ledamot och en suppleant i utsädesbolagets styrelse. Bestämmelsen om styrelsesuppleant innebär en förstärkning av det allmännas representation. Utredningen förutsätter, att vederbörande kallas till bolagets styrelsesammanträden i samma utsträckning som dess övriga styrelsesuppleanter. Det allmännas representanter i styrelsen bör enligt utredningen ha möjlighet att såväl bevaka det allmännas intressen som att främja samarbetet mellan bolaget och utsädesföreningen.

Yttranden m. m.

Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor framhåller, att intet synes vara att erinra mot utredningens förslag från de synpunkter ämbetet har att företräda. *Riksrevisionsverket* vill inte motsätta sig utredningens förslag.

Sedan utredningen avlämnat sitt betänkande har *Aktiebolaget Hallands Frökontor* i särskild skrift den 9 oktober 1964 anfört, att i utredningsförslaget i avsevärd grad hänsyn tas till de synpunkter frökontoret framfört i fråga om marknadsföringen av utsädesföreningens växtmaterial. Grunden för frökontorets tidigare aktion i ärendet har därigenom bortfallit. Frökontoret förklarar vidare, att det återtar sina förut avgivna anbud rörande marknadsföringen av föreningens sorter.

Departementschefen

Frågan om sättet för marknadsföring av utsädesföreningens växtförädlingsprodukter har, såsom framgår av redogörelsen i det föregående, övervägts i skilda sammanhang. Den innevarande år tillkallade utredningsmannen har närmare undersökt olika alternativ för frågans lösning och därvid stannat för att marknadsföringen även i fortsättningen lämpligast bör ske genom ett enda företag. Detta har lett till att med utredningsmannens medverkan ett nytt avtal om marknadsföringen träffats mellan föreningen och Allmänna Svenska Utsädesaktiebolaget för tiden den 1 oktober 1963—den 1 oktober 1973. Avtalet innehåller bland annat en bestämmelse om att bolaget skall saluhålla utsädesvaror framställda av föreningens växtförädlingsprodukter i efterfrågade kvantiteter på skäliga och i förhållande till köpens storlek lika villkor. Vidare uttalas, att avtalet inte skall äga tillämpning på sorter, som omfattas av ett utvidgat rättsskydd till följd av lagstiftning i anslutning till den internationella konventionen rörande skydd för växtförädlingsprodukter. Härjämte har ersättningsbestämmelserna indexreglerats.

Vid min prövning av utredningsmannens förslag till organisation av marknadsföringen av utsädesföreningens växtförädlingsprodukter har jag ej funnit skäl till invändning. Det nu träffade avtalet anser jag vara tillfredsställande såväl ur allmänna synpunkter som med hänsyn till föreningens intressen. Ombudsmannaämbetet för näringsfrihetsfrågor har ej haft något att erinra.

De senast gällande avtalen har ej ansetts vara av sådan karaktär att de underställts riksdagen. Föreliggande avtal har i huvudsak samma principiella utformning. Då fråga är om ett relativt långfristigt avtal har jag emellertid ansett att det huvudsakliga innehållet bör bringas till riksdagens kännedom innan Kungl. Maj:t lämnar sitt slutliga godkännande.

De ökade kostnader, som utsädesföreningen fått vidkännas på grund av ändrat avtal för den kollektivavtalsavlönade personalen, bör enligt min mening täckas med statsmedel. Härför erfordras att statsbidraget till föreningen för innevarande budgetår ökas med 96 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges utsädesförening* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett anslag av 96 000 kr.

J. Fiskeriväsendet m. m.

[2] 9 a. Bidrag till vissa räkfiskare. Under hänvisning till vad jag anför under kapitalbudgeten rörande lån till vissa räkfiskare hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa räkfiskare* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Statens affärsverksfonder

E. Domänverket

[3] 2. Kontorsbyggnader för domänverket. För uppförande av ny kontorsbyggnad för Malingsbo revir har å riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisats ett investeringsanslag av 70 000 kr.

Domänstyrelsen hemställer, att å tilläggsstat för budgetåret 1964/65 anvisas 25 000 kr. för att täcka vissa kostnadsökningar.

Styrelsen anför, att ökad byggnadsvolym medför en kostnadsökning av 13 500 kr. Merkostnader för höjda arbetslöner och materialkostnader uppgår till 5 500 kr. Tidigare kostnadsberäkning upptar inte kostnader för oljeeldning och utvändiga vatten- och avloppsledningar. Dessa kostnader beräknas till 6 000 kr.

Departementschefen

Domänstyrelsens yrkande föranleder ingen erinran från min sida. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kontorsbyggnader för domänverket* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 25 000 kr.

[4] 7. *Byggnadsarbeten m. m. vid de av statens centrala frökontrollanstalt disponerade egendomarna i Stora Råby.* Styrelsen för statens centrala frökontrollanstalt hemställer, att för ändamålet uppförs ett anslag av 62 000 kr. Anstaltsstyrelsen anför bl. a. följande.

Efter framställning av styrelsen beviljade 1963 års riksdag (JoU 1; rskr. 9) ett investeringsanslag av 55 000 kr. för att ombygga och iståndsätta vissa ekonomibyggnader i Stora Råby, vilka skulle användas för förvaring av traktorer, jordbruksredskap m. m. samt som lagerlokal. Ifrågasättande byggnader var i synnerligen stort behov av yttre reparation och underhåll för att en pågående värdeförstöring skulle kunna förhindras. Kostnaderna för att genomföra de planerade förbättringarna synes emellertid ha beräknats alltför lågt. När anslaget beviljats kunde styrelsen inte få arbetena utförda annat än mot löpande räkning. Styrelsen har emellertid nu lyckats få in tre fasta anbud, varav det lägsta slutar på drygt 101 000 kr. Styrelsen beräknar den totala kostnaden till 117 000 kr.

Departementschefen

Enligt vad jag inhämtat av anstaltsstyrelsen har någon ändring i det tidigare godtagna byggnadsprogrammet inte skett. Den av styrelsen nu beräknade totalkostnaden 117 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1964 torde därför böra godtas. Då 55 000 kr. beviljats tidigare torde 62 000 kr. nu böra anvisas å tilläggsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten m. m. vid de av statens centrala frökontrollanstalt disponerade egendomarna i Stora Råby* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 62 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

[5] 14 a. *Lån till vissa räkfiskare.* Genom beslut den 29 mars 1963 godkände Kungl. Maj:t en överenskommelse mellan Sverige och Norge av innebörd att den fiskerättsliga reglering, som tillkom genom överenskommelsen den 20 december 1950 angående fiskeriförhållanden i vissa till Sverige och Norge hörande vattenområden, skulle avvecklas under en övergångsperiod fram till den 31 december 1964. Samma dag uppdrog Kungl.

Maj:t åt fiskeristyrelsen att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och Svenska Väst kustfiskarnas centralförbund närmare utreda verkningarna för svensk del av att avtalet upphör den 31 december 1964 samt att inkomma med förslag till åtgärder, ägnade att avhjälpa för berörda fiskare uppkommande svårigheter.

Fiskeristyrelsen har med skrivelse den 27 augusti 1964 överlämnat förslag till åtgärder i nyss nämnt syfte. Härvid konstateras, att 1963 års överenskommelse medför att fisket inom visst område — i det följande benämnt konventionsområdet — går förlorat för svenska fiskare. Rörande det fiske, som från svensk sida bedrivits inom området, uttalas i huvudsak.

Bortsett från en del fiske efter makrill har svenska fiskare under senare år knappast bedrivit annat än räkfiske inom konventionsområdet. Detta erbjuder särskilt gynnsamma möjligheter härtill. Området ligger endast en à två timmars gångtid från exempelvis Kosteröarna, där ett stort antal räkfiskare bor. Fisket har därför kunnat bedrivas med ganska små båtar och svaga motorer och sålunda med relativt låga omkostnader. Förhållandet belyses bl. a. av att räkträlarnas bruttotonnage i genomsnitt är ca 20 ton i norra Bohuslän mot ca 45 ton i den övriga delen av landskapet. Räkfisket inom konventionsområdet har under senare år bedrivits av ett antal fiskare bosatta på kuststräckan Svinesund—Rossö. Mera tillfälligt har området även besökts av räkträlare, som hör hemma längre söder ut.

Vid utgången av 1962 utgjorde räkfiskarna på kuststräckan Svinesund—Rossö 86,1 procent av hela antalet där bosatta yrkesfiskare. Antalet räkträlare i bruk uppgick 1963 till 92. I fråga om 76 trälare har uppgetts, att de under tiden 1961—1963 i större eller mindre utsträckning använts för fiske inom konventionsområdet. Besättningen på dessa båtar var 207 man. Sammanlagda fångstvärdet av räkfiske inom konventionsområdet beräknas ha uppgått till ca 2,1 milj. kr. 1961, ca 2,5 milj. kr. 1962 och ca 2,3 milj. kr. 1963. Detta motsvarar ungefär tio procent av det sammanlagda värdet av räkfångsten i landet.

Fiskeristyrelsen anser, att stöd från det allmännas sida bör lämnas för att avhjälpa de svårigheter, som drabbar berörda fiskare genom att 1950 års överenskommelse med Norge upphör. I första hand bör de fiskare stödjas, som inriktar sig på att skaffa större båtar eller starkare motorer för att kunna uppsöka längre bort belägna fiskevatten. Den lämpligaste stödformen är att till kostnaderna härför beviljas lån, som liknar fiskerilånen och som avskrivs till viss del efter ett antal år om båten alltså används i fiske. Lånen bör även avse kostnader för att skaffa radar.

Då möjligheterna att finansiera anskaffningen av annan eller ny båt genom att den gamla båten säljs synes begränsade, måste lånen täcka en mycket stor del av kostnaden. Mot bakgrunden av bl. a. den starka inriktningen på räkfiske i nordligaste Bohuslän är det angeläget, att stödet utformas så att inte antalet räkfiskebåtar onödigt ökas. I princip bör där-

för endast sådana räkfiskare, som är bosatta på sträckan Svinesund—Rossö och som under 1960—1964 utövat räkfiske inom konventionsområdet, få förevarande lån. Detta bör dock inte hindra, att en förutvarande icke-räkfiskare vid behov kan intas i ett båtlag. Om ett båtlag redan skaffat större båt eller ny motor bör lån också kunna erhållas.

Med hänvisning till denna motivering föreslås, att lån bör utgå med högst 80 procent av kostnad för att skaffa annan båt och motor samt för ombyggnad av båt ävensom med 100 procent av kostnaden för radaranläggning. Lånen bör helst vara räntefria. Sedan 60 procent av lånebeloppet återbetalats, bör återstoden avskrivas om båten nyttjats i fiske och ej försålts till annan ägare. Medel till lån bör finnas tillgängliga redan den 1 januari 1965. Lånen bör kunna sökas under fem år efter denna tidpunkt.

I fråga om övriga lånevillkor innebär förslaget i huvudsak.

Lånen bör beviljas av fiskeristyrelsen. En representant för arbetsmarknadsstyrelsen och en för Svenska Västkustfiskarnas centralförbund bör få närvara vid styrelsens behandling av låneärenden. Lån bör inte få lyftas förrän båten levererats eller ombyggnaden eller motorbytet utförts samt låntagaren visat, att den är i det skick som förutsatts vid lånets beviljande. Fiskeristyrelsen bör dock, då så befinns skäligt, få medge att viss del av lånet må lyftas tidigare.

Lån bör vara amorteringsfritt under tre år från första lyftningsdagen. Därefter bör lån avseende begagnad båt, utbytt motor och radar återbetalas med lika belopp inom högst tio år samt i fråga om ny båt inom högst tolv år. Fiskeristyrelsen bör då särskilda skäl föranleder därtill få bevilja anstånd högst ett år i sänder med amortering. För lån, som avser båt med bruttodräktighet av 25 registerton eller däröver, bör ställas säkerhet i form av inteckning i båten. Inteckningen till säkerhet för ombyggnad av båt och/eller utbyte av motor bör ligga inom 80 procent av båtens värde efter åtgärden. Båt skall hållas försäkrad till sitt fulla värde och bör inte utan fiskeristyrelsens medgivande få underkastas mera genomgripande ändring. Samtliga delägare i den nya båten bör underteckna låneansökningen. Av delägarna bör minst två vara myndiga yrkesfiskare.

För räkfiskare, som inte anser sig kunna skaffa annan båt eller starkare motor till befintlig båt och som fortsätter fisket med den gamla båten inom kvarvarande fiskeområden, kan fisket bli så föga lönsamt att de måste sluta fiska. Eftersom utbudet av båtar kan väntas bli onormalt stort, torde de knappast kunna säljas till rimligt pris. I ett dylikt läge bör statlig inlösen av båtarna kunna ifrågakomma.

Även i övrigt kan behov uppkomma av hjälp med statliga medel till räkfiskare, som på grund av ålder eller av annan anledning inte kan vinna rimlig bärgning av fortsatt fiske. Det synes skäligt att dylika fiskare exempelvis för tiden intill ålderspensioneringen tillförsäkras ett årligt belopp. Härvid skulle deras genomsnittliga inkomst under senare år kunna ligga till grund för att fastställa beloppets storlek.

För att få en överblick av medelsbehovet har vissa förfrågningar gjorts

hos berörda fiskare. Därvid har önskemål framkommit om anskaffning av högst 25 större båtar och utbyte av 20 motorer. Med utgångspunkt från bl. a. en beräknad kostnad av 200 000 kr. per båt och 60 000 kr. per motor anser fiskeristyrelsen, att 7,5 milj. kr. erfordras för långivningen. För inlösen av båtar beräknas 0,5 milj. kr. och för övriga stödåtgärder ett lika stort belopp. Medelsbehovet bör tillgodoses genom att en särskild fond inrättas. Tillkomsten av denna fond bör dock inte få medföra minskning av utlåningen från den befintliga fiskerilånefonden.

Slutligen finner fiskeristyrelsen det befogat, att den nya fiskegränsen utanför Oslofjordens mynning åtminstone under en övergångstid genom svenska statens försorg patrulleras av ett par med moderna navigationsinstrument utrustade båtar. Svårigheter anses nämligen föreligga för fiskare att bestämma läget av gränsen.

Över fiskeristyrelsens skrivelse har *remissyttranden* avgetts av statskontoret, riksrevisionsverket, statens jordbruksnämnd, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län samt Svenska Västkustfiskarnas centralförbund.

Samtliga remissinstanser ansluter sig till fiskeristyrelsens uppfattning att särskilda stödåtgärder bör vidtas för att hjälpa berörda fiskare. I fråga om omfattningen och utformningen av det statliga stödet tillstyrks förslaget helt endast av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, som dock ifrågasätter om inte en särskild, allsidigt sammansatt nämnd bör tillsättas för att avgöra ärendena rörande det statliga stödet. Samtidigt förordar länsstyrelsen, att lokaliseringsfrämjande åtgärder vidtas för att stimulera utbyggnaden av industrin inom berört område i syfte att skapa sysselsättningsmöjligheter åt de fiskare, som upphör med fisket. *Svenska Västkustfiskarnas centralförbund* har ej annan erinran än att medelsanvisningen för förtidspensionering av fiskare bör höjas till 1 milj. kr.

Avvikande mening i nyssnämnda hänseenden framförs däremot av *statskontoret*, som framhåller att stödet bör utformas så att det inte leder till återverkningar och svårigheter på andra håll och därmed i sin tur medför krav på specialregleringar och vidgade ekonomiska insatser från statens sida. Det är också angeläget, att åtgärderna blir till verklig hjälp för berörda fiskare utan att framstå som alltför förmånliga i förhållande till vad som gäller för övriga västkustfiskare.

Med hänsyn härtill framlägger statskontoret i huvudsak följande förslag till utformning av stödet.

Långivningen bör begränsas till fiskare på kuststräckan Svinesund—Rossö, som ägt eller varit delägare i räkfiskebåt och som av ålder bedrivit och alltjämt bedriver räkfiske inom konventionsområdet. Lånen bör vara av sådan storlek att fiskare, som vill utbyta sin nuvarande båt mot större, i princip skall kunna göra detta utan ökad egen kontantinsats. Lånebeloppet bör således helt eller i det närmaste täcka kostnaden för den nya båten efter avdrag av nettovärdet av den gamla båten. I regel bör lån ej få överstiga

80 procent av anskaffningskostnaden för ny båt, men möjlighet bör hållas öppen även för något högre låneprocent. För ny motor och installation av radar bör procenttalet utgöra högst 80 resp. högst 100 procent. Ränte- och amorteringsfrihet för lånen bör medges under två år, varefter lånen bör förräntas efter fastställd normalränta (f. n. 5,25 procent) samt återbetalning ske av hela lånet såvida ej särskilda omständigheter föranleder annat. Med här föreslagen räntefrihet skulle subventionen för ett lån på 200 000 kr. med nuvarande räntesatser utgöra i runt tal 40 000 kr.

För delägare i båt som slutar fiska bör möjlighet finnas att täcka prisfallsrisken på det äldre båt- och redskapsmaterialet. Någon statlig inlösen bör däremot inte ifrågakomma. Vidare bör möjlighet finnas att undantagsvis bistå äldre fiskare under en övergångsperiod. Förevarande statliga insatser för dem som slutar fiska bör inte överstiga den räntesubvention som kan beräknas vid anskaffning av större båt. I övrigt erforderliga åtgärder får vidtas i annan ordning bl. a. genom medverkan av arbetsmarknadsstyrelsen.

Beslut om lån bör fattas av Kungl. Maj:t eller av fiskeristyrelsen efter samråd med statens jordbruksnämnd eller statskontorets fondbyrå. Med hänsyn till de från fiskerilånen avvikande normerna är det lämpligast att under fonden för låneunderstöd för långivningen skapa en särskild lånefond, benämnd räkfiskelånefonden. Storleken av fonden kan svårigen beräknas. För av statskontoret i övrigt föreslagna stödåtgärder bör medel äskas under ett förslagsanslag på driftbudgeten med för innevarande budgetår 200 000 kr. och för budgetåret 1965/66 1 milj. kr.

Riksrevisionsverket finner övervägande skäl tala för att lånen maximeras och löper med ränta. Det kapitalbelopp, som må komma att anvisas för verksamheten, bör tillföras fiskerilånefonden men hållas skilt från övriga fondmedel. Verket ifrågasätter vidare om på grundval av föreliggande utredning medel bör ställas till förfogande för inlösen av äldre båtar m. m.

Statens jordbruksnämnd finner viss försiktighet vid långivningen motiverad bl. a. med hänsyn till eventuella återverkningar för räkfisket på annat håll. Nämnden anser vidare, att lånen i princip bör förbehållas delägarna i de fiskebåtar som under ett antal år använts för räkfiske inom konventionsområdet. Spekulationsköp bör såvitt möjligt förebyggas och hänsyn tas till att investeringar i större båtar för sillfiske ej bör ske. Lån bör därför utgå endast för att anskaffa båtar som avses för annat fiske än havsfiske efter sill. Nämnden tillstyrker, att lån må utgå med högst 80 procent av anskaffningskostnaden för båt och motor. Däremot kan nämnden ej tillstyrka befrielse från återbetalningsskyldighet eller att låneräntan sätts lägre än fyra procent. Även i övrigt bör enligt nämnden gälla samma villkor, som för lån från fiskerilånefonden.

Departementschefen

Såsom framgår av redogörelsen i det föregående medför upphörandet av 1950 års svensk-norska överenskommelse bland annat att det fiske som svenska fiskare bedrivit på visst norskt vatten ej kan fortsätta efter utgång-

en av 1964. Härigenom mister ungefär 200 fiskare i norra Bohuslän sitt nuvarande huvudsakliga fiskeområde, där de bedrivit räkfiske med ett årligt fångstvärde av i runt tal 2,5 milj. kr. En stor del av dessa fiskare torde inte med nuvarande båtar och utrustning kunna bedriva fiske med rimligt utbyte på annat håll. I likhet med fiskeristyrelsen och remissinstanserna anser jag i den uppkomna situationen befogat att åtgärder vidtas från statens sida för att minska de svårigheter, som uppkommer för berörda fiskare.

Stödåtgärderna bör avse yrkesfiskare, som är bosatta på kuststräckan Svinesund—Rossö och som under senare år stadigvarande bedrivit räkfiske inom ifrågakvarande norska område. Huvudsyftet med det särskilda stödet bör vara att bereda de fiskare, som önskar fortsätta med fiske inom andra områden, möjlighet härtill. Av utredningen framgår att ett rationellt fiske inom de avlägsnare områden, som det blir fråga om, i allmänhet förutsätter att nu använda fiskebåtar ombyggs eller utbyts mot andra. Den lämpligaste formen för att underlätta denna omställning torde vara att, såsom fiskeristyrelsen och remissinstanserna funnit, möjlighet ges till statliga lån som täcker en stor del av kostnaderna för dessa åtgärder. Lånen bör kunna lämnas förut nämnda fiskare, som ägt eller varit delägare i räkfiskebåt. Det torde få förutsättas, att övriga medlemmar i berörda fiskelag om de så önskar blir i tillfälle att ingå i de fiskelag som utnyttjar de nya eller ombyggda båtarna. Lånen bör beviljas av fiskeristyrelsen, som i erforderlig mån bör samråda med arbetsmarknadsstyrelsen och berörd fiskareorganisation.

Vid utformningen av lånevillkoren bör enligt min mening beaktas att skäl knappast föreligger för så förmånliga villkor att berörda fiskare kan bedriva sitt fiske med väsentligt lägre omkostnader än övriga västkustfiskare, som i fråga om statligt stöd till anskaffning av båt m. m. är hänvisade till lån ur fiskerilånefonden. Jag finner mig dock kunna tillstyrka fiskeristyrelsens förslag, att förevarande lån skall få beviljas intill högst 80 procent av kostnaden för att skaffa annan båt och motor samt för ombyggnad av båt ävensom intill högst 100 procent av kostnaden för radaranläggning. Om särskilda skäl föreligger bör lånebeloppet få överstiga 80 procent av kostnaden. Ett sådant skäl kan vara att inkomsten från försäljning av gammal båt eller motor blir onormalt låg. Fiskeristyrelsen har utgått från att lämplig begagnad båt bör kunna förvärvas för en kostnad av cirka 200 000 kr. Med hänsyn härtill och då högsta beloppet för lån ur fiskerilånefonden är 150 000 kr. vill jag förorda att i förevarande fall varje enskilt lån inte bör få överstiga 180 000 kr. I de fall delägare i räkfiskebåt söker lån var för sig bör lån i regel ej beviljas med större del av kostnaden än som motsvarar andelen i den gamla båten.

I fråga om räntefot och amortering anser jag, att i princip bör gälla samma villkor som för lån ur fiskerilånefonden. Låntagare bör således få åtnjuta två års ränte- och amorteringsfrihet. Lånen bör därefter förräntas med fyra

procent och återbetalas inom högst tio år med lika kapitalbelopp varje år. Anstånd med amortering bör för en tid av högst sex månader kunna beviljas av fiskeristyrelsen och för längre tid av Kungl. Maj:t. Om särskilda omständigheter föreligger bör Kungl. Maj:t äga medge befrielse från återbetalningskyldighet. Övriga lånevillkor torde böra bestämmas av Kungl. Maj:t och bör i tillämpliga delar vara desamma som gällde för de enligt beslut av 1959 års riksdag utlämnade särskilda fiskerilånen i arbetslöshetsbekämpande syfte.

Frågan om att bereda de fiskare, som ej önskar fortsätta att utöva sin näring, annan sysselsättning bör — liksom fallet är för yrkesgrupper som drabbas av ändringar i näringslivets struktur — lösas genom gängse arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Enligt vad jag inhämtat har länsarbetsnämnden uppmärksammat behovet av dylika åtgärder i det berörda området. På grund av de särskilda förhållandena i förevarande fall finner jag dock skäl föreligga att visst bidrag skall kunna utgå till de fiskare, som ej kan eller ej önskar utnyttja de nyss föreslagna lånen och som ej fyllt 67 år. Den av fiskeristyrelsen föreslagna bidragsformen att staten skulle inlösa båtar och redskap kan jag ej tillstyrka. Jag förordar emellertid, att på kuststräckan Svinesund—Rossö bosatt yrkesfiskare, som under senare år stadigvarande fiskat inom nu ifrågavarande norska område och som haft sin väsentliga inkomst av fiske, skall — om han ej erhåller förut nämnda lån — i stället få ett engångsbidrag för att underlätta den omställning som följer av att fisket inom området bortfaller med utgången av 1964. Engångsbidraget bör utgå med belopp, som motsvarar fiskarens genomsnittliga årsinkomst från fiske under åren 1961—1963, dock med högst 10 000 kr. Behovsprövning bör ske såtillvida att hänsyn tas till fiskarens möjlighet att tillgodogöra sig realisationsvärdet av räkfiskebåt, vari han äger del, och till hans förmögenhetsställning i övrigt. Kungl. Maj:t bör äga utfärda närmare bestämmelser om bidragsgivningen, som bör handhas av fiskeristyrelsen.

Enligt min mening är det tillfyllest om berörda fiskare får möjlighet att inom två år söka lån eller bidrag. Sådan ansökning skall sålunda inges till fiskeristyrelsen före utgången av 1966. Medelsbehovet för långivningen, som torde böra täckas genom investeringsanslag under fonden för låneunderstöd, beräknar jag med utgångspunkt från de önskemål om lån som framkommit under fiskeristyrelsens utredning till sammanlagt 5,5 milj. kr. Härav torde 3 milj. kr. böra anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Bidragen bör utgå från ett förslagsanslag på driftbudgeten med rubriken Bidrag till vissa räkfiskare. Det totala medelsbehovet för bidragsgivningen torde uppgå till i runt tal 600 000 kr. Såsom jag förordat vid anmälan i det föregående av nyssnämnda anslag bör på tilläggsstat för budgetåret 1964/65 anvisas 350 000 kr. för ändamålet.

Fiskeristyrelsen har i detta sammanhang föreslagit viss patrullering av den nya fiskegränsen. Jag är inte beredd att förorda så omfattande åtgärder

men avser att senare denna dag föreslå Kungl. Maj:t att uppdra åt sjöfartsstyrelsen att skyndsamt undersöka möjligheterna att på annat sätt underlätta fiskarnas navigering invid den nya gränsen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till vissa räkfishkare* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Raimond Kolk

HANDELSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över handelsärenden hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Tillförordnade chefen för handelsdepartementet, statsrådet Hermansson, anmäler härefter under handelsdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

DRIFTBUDGETEN

Tionde huvudtiteln

F. Atomenergiverksamhet

[1] 3. **Internationellt atomenergisamarbete.** För innevarande budgetår har anvisats ett förslagsanslag av 7 500 000 kr.

Aktiebolaget Atomenergi hemställer, att en överenskommelse rörande Eurochemics verksamhet t. o. m. år 1967 godkänns samt att medel anvisas för fortsatt deltagande i projektet.

Konventionen den 20 december 1957 om upprättandet av ett europeiskt bolag för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic) ratificerades av Sverige den 18 december 1959 med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1958: 59). Det ursprungliga aktiekapitalet i Eurochemic utgjorde 20 milj. avräkningsenheter i Europeiska betalningsunionen (enhet motsvarar ca 1 US dollar). Sveriges andel var 8 %. I enlighet härmed

tecknade atombolaget 32 aktier med ett nominellt värde av 1,6 milj. avräkningsenheter (8,3 milj. kr.).

En höjning av aktiekapitalet till 28,95 milj. avräkningsenheter beslöts år 1961, varvid atombolaget tecknade ytterligare 10 aktier med ett värde av 0,5 milj. avräkningsenheter (2,6 milj. kr.). Aktieteckningen godkändes av riksdagen år 1962 (jfr prop. 1962: 1 bil. 12 s. 135).

Emellertid stod vid slutet av år 1963 klart, att ökningen av aktiekapitalet ej var tillräcklig för att trygga anläggningens färdigställande, tagande i drift samt det fortsatta drifts- och forskningsprogrammet. Vid undersökning av olika alternativ för verksamheten befanns det ekonomiskt och tekniskt mest fördelaktigt att färdigställa anläggningen, vilket beräknades kunna ske år 1965, och därefter driva den i begränsad omfattning under åren 1966 och 1967 för att på så sätt bringa ned det erforderliga medelsbehovet. Med ett sådant program uppskattas medelsbehovet under åren 1964—1967 till 14,8 milj. avräkningsenheter. Eurochemics styrelse samt den särskilda grupp för Eurochemic, som tillsatts inom det europeiska atomenergiorganets (ENEA) styrelse, föreslog att 6,8 milj. avräkningsenheter, vilka fordras för att färdigställa anläggningen, skulle täckas genom ytterligare aktieteckning. Kostnaden för forskningsprogrammet och underskottet av driften föreslogs täckas genom bidrag till OECD i förhållande till nationalproduktens storlek. Aktieteckningen förutsatte en överenskommelse mellan de deltagande regeringarna om finansieringen av de övriga kostnaderna för Eurochemic fram t. o. m. år 1967. Sedan en sådan överenskommelse träffats vid OECD:s rådsmöte den 16 juni 1964 fattade Eurochemics bolagsstämma och särskilda gruppen den 1 juli 1964 formellt beslut om utökning av aktiekapitalet med 6,8 milj. avräkningsenheter till 35,75 milj. enheter. Beslutet biträdades från svensk sida med förbehåll för riksdagens godkännande.

För Sveriges del innebär denna uppgörelse ett åtagande att teckna 12 aktier till ett värde av 600 000 avräkningsenheter (3,1 milj. kr.) samt att bidra till driften och forskningsprogrammet för åren 1964—1967 med ett belopp, som räknat på gällande OECD-kvoter för de deltagande länderna uppgår till högst 487 000 enheter (2,6 milj. kr.). För den nya aktieteckningen beräknas komma att erfordras under innevarande budgetår ca 2,2 milj. kr. samt under budgetåret 1965/66 ca 0,9 milj. kr. Fördelningen på budgetår av bidragen till driften och forskningsprogrammet, vilka avses inflyta till OECD-budgeten, kan ej helt överblickas. För budgetåret 1964/65 uppgår bidraget till 0,52 milj. kr. och återstoden kan uppskattas att utfalla med ungefär lika delar under de tre följande budgetåren.

Beträffande värdet ur svensk synpunkt av Eurochemic framhåller atombolaget följande. Genom deltagande i projektet erhålls grundläggande erfarenheter beträffande kemisk uppabetning av använt kärnbränsle. Redan nu kan sägas, att de erfarenheter som förvärvats genom deltagande i

detta projekt på konstruktionsstadiet varit mycket värdefulla bl. a. genom att svensk personal arbetat i Eurochemic och svenska företag fullgjort leveranser till anläggningen. Ett fortsatt svenskt deltagande i projektet kommer att ge erfarenheter av driften och det omfattande forsknings- och utvecklingsarbete som planeras. På detta sätt kan inom landet bevaras den kompetens som är nödvändig för att uppföra en motsvarande svensk anläggning, vilket beräknas bli ekonomiskt motiverat under 1970-talet. Bolaget har i betydande utsträckning kunnat inskränka sitt eget experimentella arbete på uppberedningsområdet och har helt inriktat sitt program på att utnyttja erfarenheterna från Eurochemic.

Ett ytterligare skäl till att fullfölja arbetena inom Eurochemic är, att bolaget där har möjlighet att uppbereda bränsleelement från Ågesta- och eventuellt även från Marvikenreaktorn för att utvinna plutonium för det svenska reaktorprogrammet. Dessutom kommer nu Eurochemic-anläggningen att utföras så att den även kan ta emot höganrikat bränsle. Detta ger en möjlighet att i Europa uppbereda bränsleelement från R2-reaktorn i Studsvik. Detta kan visa sig ekonomiskt fördelaktigt, då man härigenom undgår den långa transporten till Amerikas förenta stater.

Delegationen för atomenergifrågor har i yttrande över atombolagets skrivelse tillstyrkt fortsatt svenskt deltagande i projektet i enlighet med den föreliggande överenskommelsen.

Departementschefen

I årets statsverksproposition (bil. 12 s. 109) anmäldes, att medelsbehovet för innevarande budgetår för att täcka driftunderskottet vid den gemensamma europeiska anläggningen Eurochemic för kemisk behandling av bestrålat atombränsle endast kunde tas upp preliminärt med ett belopp av 1,9 milj. kr. De ytterligare utredningar och förhandlingar som sedermera ägt rum har lett fram till ett förslag att färdigställa anläggningen år 1965 och därefter driva den i begränsad omfattning under åren 1966 och 1967. Härigenom skulle det erforderliga medelsbehovet kunna nedbringas utan att syftet med anläggningen äventyrades. Det för åren 1964—1967 behövliga beloppet har beräknats till 14,8 milj. avräkningsenheter motsvarande omkring 77 milj. kr. För Sveriges del skulle detta innebära teckning av ytterligare 12 aktier till ett värde av omkring 3,1 milj. kr. För denna aktieteckning torde behövas 2,2 milj. kr. för innevarande samt 0,9 milj. kr. för nästa budgetår. För bidrag till driften av anläggningen och forskningsprogrammet erfordras upp till 2,6 milj. kr. Beloppet avses att tillskjutas via OECD-budgeten. Det kommer uppskattningsvis att fördela sig med 0,52 milj. kr. under budgetåret 1964/65 och med omkring 0,7 milj. kr. för vart och ett av de tre följande budgetåren.

Enligt min mening innebär vårt deltagande i Eurochemicprojektet stora fördelar för vårt land. Härigenom kan vi för en relativt begränsad kostnad

tillgodogöra oss erfarenheter av stort värde för att genomföra det svenska atomenergiprogrammet. Jag förordar således att ifrågavarande överenskommelse godkänns. Erforderligt medelsbehov för aktieteckningen torde liksom hittills få täckas från förslagsanslaget Internationellt atomenergisamarbete. Kostnaderna för forskningsprogrammet samt för täckande av underskottet torde få belasta det under tredje huvudtiteln upptagna förslagsanslaget Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling.

Under återopandande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna överenskommelsen rörande finansiering av Eurochemics verksamhet t. o. m. år 1967.

I. Ekonomisk försvarsberedskap

[2] 5. Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen. Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 800 000 kr. Medlen är avsedda för utförande av vissa förstärkningsarbeten vid de bergcisternanläggningar, som uppförts med statsbidrag.

Överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap hemställer, att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisas ytterligare 400 000 kr. till ifrågavarande projekt.

Ärendet är av den natur att redogörelse för detsamma inte bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

För utförande av vissa förstärkningsarbeten vid de bergcisternanläggningar som uppförts med statsbidrag torde, utöver redan anvisade medel, böra anvisas 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

Fredrik Denecke

INRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Johansson, anmäler här efter under inrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

KAPITALBUDGETEN

Statens allmänna fastighetsfond

[1] 40. **Byggnadsarbeten för länsstyrelserna.** För detta ändamål har för budgetåret 1964/65 anvisats ett investeringsanslag av 5 000 000 kr.

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 25 augusti 1964 hemställt om be- myndigande att igångsätta vissa byggnadsarbeten avseende ett nytt lands- statshus i Örebro. Av handlingarna inhämtas följande.

Den regionala förvaltningen i Örebro är f. n. förlagd till dels delar av Örebro slott, dels kronans byggnader inom stadsågan 1171 och dels förhyrda lokaler på olika platser i staden. Nuvarande lokalbestånd är otillräckligt och en stor del av lokalerna är inte ändamålsenliga. Delar av enskilda för- valtningsenheter har måst förläggas till olika platser, och enheter med stark anknytning sinsemellan ligger på stort avstånd från varandra. Dessa för- hållanden orsakar svårigheter i förvaltningens arbete, dubblering av ut- rustning m. fl. olägenheter.

Huvudhandlingar för nybyggnad av landsstatshus i Örebro har av bygg- nadsstyrelsen redovisats för Kungl. Maj:t i skrivelse den 16 mars 1964, var-

vid kostnaderna beräknats till i runt tal 8 150 000 kr. i prisläget den 1 juli 1963. Genom nybyggnaden erhålles ca 3 600 m² kontorsrumsyta samt en butiksvåning. I nybyggnaden avses i första hand skola inrymmas följande organ inom och utom länsstyrelsen, nämligen landskontor med datakontor, häradsskrivarna i Örebro och Kumla fögderier, länsbostadsnämnd, länskolnämnd, länsnykterhetsnämnd, statens skyddskonsulent, länsläkarorganisationen, länsingenjören och statens justerare.

Genom beslut den 6 maj 1964 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att på grundval av förenämnda huvudhandlingar utföra projektering fram till och med färdiga bygghandlingar. Enligt föreliggande tidsplaner räknar styrelsen med att bygghandlingar skall kunna föreligga i december 1964. Under förutsättning att uppdrag att utföra arbetena erhålles torde igångsättning kunna ske i mars 1965. Byggnadstiden har beräknats till ca 20 månader. Såsom styrelsen anmält i samband med redovisningen av huvudhandlingarna för ifrågavarande byggnadsobjekt, skulle styrelsen i sina petita återkomma med förslag ifråga om erforderliga medel för objektet under budgetåret 1964/65. Den nu upprättade investeringsplanen jämte på grundval av denna uppgjord finansieringsplan utvisar att något medeltillskott för innevarande budgetår inte erfordras, då den beräknade förbrukningen för Örebro, 2 000 000 kr., rymmes inom ramen för reserverade och för budgetåret anslagna medel.

Departementschefen

Såsom framgått av den lämnade redogörelsen är lokalförhållandena för länsförvaltningen i Örebro otillfredsställande. Behov föreligger således att uppföra ett landsstatshus i Örebro. Avsikten är att inrymma bl. a. länsstyrelsens datakontor i detta nya kontorshus. Riksdagen har med bifall till prop. 1963: 32 (SU 41; rskr. 101) beslutat, att maskiner för automatisk databehandling skall införas som hjälpmedel inom folkbokföringen m. m. För att den nya organisationen planenligt skall kunna genomföras måste datakontorets lokaler tas i bruk under sista kvartalet 1966. Härför erfordras att byggnadsarbetena påbörjas redan under innevarande budgetår. Kostnaderna för projektet har beräknats till 8 150 000 kr. enligt prisläget den 1 juli 1963. Då jag inte har någon erinran mot kostnaderna för det föreslagna byggnadsföretaget, vars omfattning tidigare godtagits av Kungl. Maj:t, förordar jag att företaget kommer till stånd enligt föreliggande förslag.

Såsom styrelsen förutsett torde för ändamålet erforderliga medel för budgetåret 1964/65 rymmas inom ramen för redan anvisade anslag. Återstående belopp bör inräknas i de för kommande budgetår erforderliga anslagsbeloppen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medge att ett nytt landsstatshus må uppföras i Örebro i enlighet med av mig förordat förslag.

Statens utlåningsfonder

[2] 14. **Lånefonden för bostadsbyggande.** Riksdagen har medgivit, att lån som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande må beviljas intill 1 340 milj. kr. under år 1964. Beloppet har beräknats på grundval av ett bostadsbyggnadsprogram för år 1964 av 85 000 lägenheter, varav 54 000 i statsbelånade flerfamiljshus samt 25 000 i statsbelånade småhus.

I anledning av en framställning av *arbetsmarknadsstyrelsen* och *bostadsstyrelsen* har Kungl. Maj:t förklarat, att igångsättning av bostadsbyggnadsföretag avseende högst 2 000 lägenheter i Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län får medgivas under år 1964 utan hinder av att beslut om bostadslån för ifrågavarande företag inte ryms inom den för år 1964 fastställda låneramen. Vidare har Kungl. Maj:t förklarat, att igångsättning av bostadsbyggnadsföretag avseende ytterligare högst 3 000 lägenheter — företrädesvis i rikets tre största städer med omgivande kommuner — må medgivas under året oaktat beslut om bostadslån inte ryms inom nyssnämnda låneram.

Bostadsstyrelsen har i en särskild framställning upplyst, att bostadslån för småhus under år 1964 till följd av minskade möjligheter att erhålla bottenlån på lånemarknaden har måst fördjupas mer än som förutsatts vid beräkning av låneramen.

Departementschefen

Ramen för beviljande av bostadslån under år 1964 har av riksdagen bestämts till 1 340 milj. kr. Beloppet har framräknats på grundval av ett bostadsbyggnadsprogram för året av 85 000 lägenheter, därav 54 000 i statsbelånade flerfamiljshus och 25 000 i statsbelånade småhus.

Såsom framgått av min redogörelse har igångsättningsprogrammet för år 1964 efter medgivande av Kungl. Maj:t utvidgats med 5 000 lägenheter. Syftet har varit *dels* att i anslutning till lokaliseringspolitiska strävanden öka bostadsbyggandet i expansiva orter i norrlandslänen samt Värmlands och Kopparbergs län och att därigenom även skapa förbättrade sysselsättningsbetingelser under den kommande vintern för byggnadsarbetare i dessa områden, *dels* att möjliggöra ett ökat bostadstillskott i storstadsområdena, där bristen på bostäder är mest framträdande. För att beslut om bostadslån för ifrågavarande byggnadsföretag skall kunna meddelas under året behöver den av riksdagen fastställda ramen för långivningen utökas.

Av den förut lämnade redogörelsen framgår också att bostadslånen för småhus till följd av minskade möjligheter att erhålla underliggande kredit på lånemarknaden har måst fördjupas i större omfattning än som förut-

satts vid beräkning av låneramen. Enligt vad jag under hand inhämtat från bostadsstyrelsen torde igångsättningen av småhus under år 1964 komma att stanna vid ca 24 000 lägenheter mot ursprungligen beräknade 25 000. Påbörjandet av lägenheter i flerfamiljshus antages i gengäld överstiga beräknat antal med 1 000. För att bostadslån under året skall kunna beviljas för ca 24 000 lägenheter i småhus, erfordras en utökning av låneramen.

Kungl. Maj:t har vidare meddelat bestämmelser, genom vilka låneunderlaget höjts i fråga om byggnadsföretag, där de egentliga byggnadsarbetena påbörjats efter den 30 juni 1964. Även av detta skäl erfordras en utökning av ramen. Å andra sidan kan det beräknas åtgå ett mindre belopp än som tidigare antagits för en retroaktiv höjning av lån till bostäder, igångsatta under år 1963.

Den erforderliga låneramen beräknar jag, på grundval av uppgifter som har lämnats av bostadsstyrelsen, i enlighet med följande uppställning.

	Milj. kr.
Lån till nya flerfamiljshus (60 000 × 13 400)	804
Lån till nya småhus (24 000 × 18 100)	434
Lån till ombyggnader samt förbättrings- och tvätterilån	90
Retroaktiv höjning av lån till bostäder, igångsatta under år 1963	30
Höjning av lån till bostäder, igångsatta under andra halvåret 1964	50
	Avrundat 1 410

Låneramen bör alltså fastställas till 1 410 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medge att lån, som skall utgå från lånefonden för bostadsbyggande, må beviljas intill 1 410 000 000 kr. under år 1964.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:
Ingemar Reimer

CIVILDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet å Stockholms slott den 6 november 1964.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lindholm, anmäler härefter under civildepartementets handläggning hörande ärenden angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 samt anför därvid följande.

DRIFTBUDGETEN

Tolfte huvudtiteln

E. Diverse

[1] 10. **Täckning av beräknade kostnader för ändrad lönegradsplacering m. m.** I enlighet med vad jag anfört vid min anmälan av propositionen 1964: 187 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Täckning av beräknade kostnader för ändrad lönegradsplacering m. m.* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 000 kr.

[2] 11. **Kostnader för dyrortsundersökning.** I prop. 1963: 54 behandlades frågan om principerna för en prisgeografisk undersökning. Härvid lämnades en sammanfattande redogörelse för den utredning (SOU 1962: 39) »Ortsprisindex», som av en särskilt tillkallad utredningsman verkställets rörande metoderna för en prisgeografisk undersökning.

De i propositionen framförda förslagen rörande genomförandet av den prisgeografiska undersökningen sammanföll i flertalet hänseenden med förslagen i den ovan nämnda utredningen. I fråga om metoderna för beräkning av resekostnader följdes i propositionen icke det av utredningsmannen lämnade förslaget. Metoderna för resekostnadernas beräkning hänsköts i stället till statistiska centralbyrån för vidare utredning. Den i propositionen redovisade kostnaden för den prisgeografiska undersökningen innefattade icke kostnader för beräkning av reseposten.

Riksdagen biföll propositionen (SU 1963: 65; rskr 174).

Med skrivelse den 15 maj 1964 har *statistiska centralbyrån* redovisat en utredning rörande behandlingen av resekostnaderna vid dyrhetsberäkningen. Över den sålunda redovisade utredningen har utlåtanden avgivits av dyrortsnämnden, Statstjänarkartellen, Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation och Tjänstemännens centralorganisation.

Vid sin granskning av den i »Ortsprisindex» föreslagna metoden, som väsentligen innebär en anknytning till det vid 1951 års dyrortsundersökning tillämpade förfarings sättet, har centralbyrån funnit att det förelåg bristande överensstämmelse mellan innebörden av 1951 års metod och den teoretiska modell, som skulle ligga till grund för dyrhetsjämförelsen, nämligen en jämförelse vid lika standard.

Centralbyrån föreslår en empirisk undersökning av resekostnaderna vid 1964 års dyrortsundersökning, där de resekostnadskorrigerade dyrhetstalen bör bestå dels av en faktor som tar hänsyn till skillnaden i resebehovskostnad, dels av en faktor som innebär en korrigerig med hänsyn till den relativa standardförändring som resebehovet medför. Dyrhetstalen skattas genom en stickprovsundersökning på varje jämförelseort (kommunblock), varvid resekostnaden bestämmes enligt »lägsta-kostnad-principen», vilket innebär att varje resa antas kunna företas på två sätt, antingen med allmänna färdmedel (på »billigaste» sätt) eller med egen personbil (en »standardbil»). Kostnaderna beräknas för båda alternativen och den efter sökta kostnaden blir alltid den lägsta av de två framräknade. Tillsammans med en »tidskostnad» som restiden åsättes för att användas för bestämning av standardkorrigerig erhålles en skattningsfunktion för orten.

Kostnaden för att genomföra en undersökning enligt den empiriska metoden har av centralbyrån beräknats till 650 000 kr.

Centralbyrån anger i sin skrivelse att om den empiriska metoden ej godtages som alternativ kunde ifrågakomma det förfarings sätt som anvisas i »Ortsprisindex», nämligen en modifierad version av den metod som användes vid 1951 års dyrortsundersökning. Kostnaderna för en undersökning enligt detta alternativ har av centralbyrån uppskattats till ca 40 000 kr.

Remissinstanserna har i sina uttalanden väsentligen uppehållit sig vid frågan om vilken av de av centralbyrån skisserade undersökningsmetoder-

na som bör tillämpas. Samtliga remissinstanser har härvid stannat för att förorda den empiriska metoden.

Departementschefen

När anslag beviljades till den nu pågående dyrortsundersökningen, inräknades inte kostnaderna för beräkning av resekostnadsposten. Denna fråga skulle upptas senare på grundval av en utredning av statistiska centralbyrån.

Centralbyråns nu framlagda utredning om metoderna för resekostnadernas beräkning innefattar två alternativa förslag. Det ena av dessa alternativ »schablonalternativet» innebär i sina huvuddrag en lösning enligt de riktlinjer som tillämpades vid 1951 års dyrortsundersökning. Det andra alternativet, det »empiriska alternativet», innebär att undersökning utförs på de olika orterna rörande vissa faktiska förhållanden, som påverkar resefrekvensen för hushållen.

Av dessa alternativ förordar jag det »empiriska alternativet» trots att kostnaderna härför är större än för »schablonalternativet». Vissa besparingar syns kunna göras inom ramen för detta av mig förordade alternativet. Sålunda syns undersökningen kunna begränsas till att avse enbart ett urval av kommunblock. Härigenom skulle kostnaderna minska från beräknade 650 000 kr. till 412 000 kr.

Den av centralbyrån utformade empiriska undersökningsmodellen förutsätter att vissa värden fastställs i särskild ordning. Hit hör t. ex. resebehovets sammansättning och värdet av restid. Jag är inte beredd att fixera dessa värden förrän erforderliga diskussioner i frågan med personalorganisationerna kunnat slutföras. Det torde därefter få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela centralbyrån erforderliga direktiv.

Arbetsresekostnaderna bör givetvis i princip redovisas på den ort, där arbetsplatsen är belägen eftersom arbetsplatsens ortsgrupp bestämmer lönen.

I detta sammanhang synes böra upptagas frågan om de ökade kostnader som på grund av höjda löner uppstår för den undersökning, som utförs inom ramen för det av 1963 års riksdag å riksstaten för budgetåret 1963/64 anvisade reservationsanslaget Kostnader för dyrortsundersökning. Statistiska centralbyrån har beräknat de ifrågavarande ökningarna till 288 000 kr., varvid inräknats samtliga kostnadsökningar fram till undersökningens färdigställande vid slutet av 1965.

Medel för resekostnadsundersökningen och kostnadsökningarna inom ramen för tidigare anvisat anslag torde upptagas med 700 000 kr. och få uppföras å tilläggsstat I för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

Kungl. Maj:ts proposition nr 190 år 1964

att till *Kostnader för dyrortsundersökning* å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1964/65 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Kungl. Höghet Regenten.

Ur protokollet:

J.-E. Sahlin

Bihang

Förteckning
över av Kungl. Maj:t hos riksdagen äskade anslag å tilläggsstat
I till riksstaten för budgetåret 1964/65

DRIFTBUDGETEN

A. Egentliga statsutgifter

III. Utrikesdepartementet

C	7 a	Nämnden för internationellt bistånd (NIB): Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	340 000
---	-----	--	---------

IV. Försvarsdepartementet

G	3	Kostnader för projektilröjning på Järvafältet, <i>reservationsanslag</i>	420 000
G	4	Kostnader för deltagande i FN:s fredsstyrka på Cypern, <i>reservationsanslag</i>	10 500 000
G	5	Svenska övervakningskontingenten i Korea, <i>reservationsanslag</i>	780 000
G	6	Täckning av beräknade kostnader för ändrad lönegrads-placering m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 000 000
			15 700 000

V. Socialdepartementet

C	2 a	Socialstyrelsen: Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	450 000
C	19 a	Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	100 000
H	6	Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 250 000
			2 800 000

VII. Finansdepartementet

F	10	Kampanj för lönsparande, <i>reservationsanslag</i>	500 000
---	----	--	---------

VIII. Ecklesiastikdepartementet

D	13	Information om skolreformen, <i>reservationsanslag</i> ...	500 000
F	38	Lärares fortbildning m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 500 000
			4 000 000

IX. Jordbruksdepartementet

F 13	Bidrag till Sveriges utsädesförening	96 000
J 9 a	Bidrag till vissa räkfiskare, <i>förslagsanslag</i>	350 000
		<hr/> 446 000

X. Handelsdepartementet

I 5	Bidrag till uppförande av bombsäkra cisternanläggningar för flytande bränslen, <i>reservationsanslag</i>	400 000
-----	---	---------

XII. Civildepartementet

E 10	Täckning av beräknade kostnader för ändrad lönegradsplacering m. m., <i>förslagsanslag</i>	18 000 000
E 11	Kostnader för dyrortsundersökning, <i>reservationsanslag</i>	700 000
		<hr/> 18 700 000
	Säger för driftbudgeten	42886000

KAPITALBUDGETEN

Kapitalinvestering

I. Statens affärsverksfonder

E. Domänverket

	Jordbruksdepartementet:	
2	Kontorsbyggnader för domänverket	25 000
7	Byggnadsarbeten m. m. vid de av statens centrala frökontrollanstalt disponerade egendomarna i Stora Råby	62 000
		<hr/> 87 000

III. Statens allmänna fastighetsfond

	Socialdepartementet:	
5	Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	2 000 000

IV. Försvarets fonder

A. Försvarets fastighetsfond

	Kasernbyggnaders delfond:	
6 a	Vissa exploateringskostnader m. m.	650 000

V. Statens utlåningsfonder

	Socialdepartementet:	
3	Statens bosättningslånefond	10 000 000

VI. Fonden för låneunderstöd

Finansdepartementet:	
12 a Lån till uppehållande av driften vid Koppoms pappersfabriks aktiebolag	1 500 000
Jordbruksdepartementet:	
14 a Lån till vissa räkfiskare	3 000 000
	<hr/>
	4 500 000
	<hr/>
Säger för kapitalbudgeten	17237000